

**Громадська організація
«Київський економічний науковий центр»**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«МЕТОДИ ОЦІНКИ
ТА ШЛЯХИ СТАБІЛІЗАЦІЇ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
СТАНУ КРАЇН»**

16 травня 2020 року

Київ
2020

УДК 336.02(063)
М54

Методи оцінки та шляхи стабілізації фінансово-економічного стану країн: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 16 травня 2020 р.). – К.: ГО «Київський економічний науковий центр», 2020. – 112 с.

УДК 336.02(063)
М54

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Малько К. С. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РУХУ КАПІТАЛУ	6
--	---

СЕКЦІЯ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Коваль Д. В., Мельникова В. А. ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПОЯВУ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ	11
---	----

Мовсесян А. С. СЕГМЕНТУВАННЯ РИНКУ МЕДИЧНИХ ВИРОБІВ НА МІКРОРІВНІ	16
---	----

Чернявська А. В., Радєва О. М. ВПЛИВ СВІТОВОЇ КРИЗИ НА ВЕЛИКІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ «ДТЕК ЕНЕРГО».....	18
--	----

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Ісаснко І. А. ПАРТНЕРСТВО ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА БІЗНЕС-СТРУКТУР В ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ	21
--	----

Ляшенко В. І., Ляшенко А. Ю. СПЕЦІАЛЬНИЙ РЕГУЛЯТОРНИЙ РЕЖИМ «ЄДИНОГО ВІКНА» ДЛЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ: ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ	25
--	----

Мудь І. В. РОЛЬ КОНТРОЛЮ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМИ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ДЕРЖАВИ.....	30
--	----

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Гринишин Г. М., Войничка Л. Й. ТЕОРІЯ СИНЕРГЕТИКИ В ДОСЛІДЖЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	35
--	----

Кацемір Я. В. МІСЕ-ТУРИЗМ – СУЧАСНИЙ ТРЕНД ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ	39
---	----

Кривоберець М. М. УПРАВЛІННЯ ЗДАТНІСТЮ ТУРИСТИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ УКРАЇНИ ДО ВЕДЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ.....	42
--	----

Рогович К. В. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ	45
---	----

Савочкова Р.В. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	50
Стамбул М. А. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА РИНКУ КЕРАМІКИ	53
Сташко І. В., Сук В. М., Кулик К. М. ІННОВАЦІЇ В РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ	56
Телепнєва О. С. КАР'ЄРНО-ПРОФЕСІЙНІ РИЗИКИ ПЕРСОНАЛУ АНТРОПОТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ У СУЧАСНОМУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ...	62

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Дзюбинська О. В. КРУГОВА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ РОЛЬ В ПІДТРИМЦІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ	65
--	----

СЕКЦІЯ 6. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Патинська-Попета М. М. СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ОТГ: ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ.....	68
--	----

СЕКЦІЯ 7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Бачурін Я. В. ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА	74
Дацишина М. Л. ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ НА РОЗВИТОК ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ.....	80
Міщенко Д. А., Ляшевський Я. О., Горєлов Є. В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ІНЖИНІРИНГУ В ЕКОНОМІЦІ ТА ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ.....	83
Нікола С. О., Колеснікова О. Г. СУБВЕНЦІЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ	87
Остапенко А. О. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ	91
Полюхович В. Ф., Заячківська О. В. ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	94
Семенча І. Є., Калашнікова Ю. М. ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ.....	98

СЕКЦІЯ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Романів Д. П.

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ
ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ У ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ102

СЕКЦІЯ 9. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Шевчук К. В.

КОНЦЕПЦІЯ VUCA-СВІТУ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ106

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Малько К. С.

аспірант кафедри політичної економії

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

м. Київ, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РУХУ КАПІТАЛУ

Поняття категорії «капітал» передбачає, що це економічний актив, тобто втілення економічного потенціалу його власника, кількісна оцінка якого виражає діалектичну єдність витрат (залишених альтернатив), зусиль і пожертв, здійснених в процесі його акумуляції і майбутніх доходів, потенційних вигід, що з певним рівнем вірогідності можна очікувати від його економічного застосування в майбутньому.

При цьому, його економічна роль (функціональна основа ідентифікації родової спільності різних елементів капіталу) розкривається, на нашу думку, через урівноваження системи міжчасових уподобань економічних суб'єктів: здатність капіталу реалізовувати прагнення до рівності дисконтованої цінності майбутніх доходів з сучасною цінністю поточних зусиль і пожертв (відмови від наявних альтернатив) через створення непрямих («окольних» за термінологією теоретиків австрійської школи) способів створення благ виражає економічну природу капіталу.

Типові риси капіталу: продуктивна здатність (перша), забезпечення руху ресурсів відповідно з вимогами наближення до стану їх оптимального розподілу між альтернативними сферами поточного використання (друга) та забезпечення розподілу платоспроможності між поточним і майбутнім періодами, тобто руху до відповідності міжчасовим уподобанням економічних

суб'єктів (третя). Ці риси різною мірою притаманні різним формам капіталу.

Так продуктивна здатність притаманна лише фізичному капіталу, але він, через свою не універсальність та обмежену мобільність майже позбавлений другої і третьої властивості.

Так, щоб забезпечити рух платоспроможності відповідно до структури поточних і міжчасових уподобань економічних агентів капітал має прийняти форму фінансових активів, обіг яких забезпечує динамічність, рухливість виробничого потенціалу суспільства, його здатність динамічно адаптуватись до структури поточних потреб і міжчасових уподобань суспільства.

Отже виконання функції забезпечення міжгалузевої рухливості виробничого потенціалу суспільства обумовлює необхідність специфічного факторного доходу (що компенсує зусилля, пов'язані з наявністю невизначеності і ризиків, які супроводжують переміщення капіталу між сферами його використання, подоланням «сил тертя» властивих руху ресурсів в реальній ринковій економіці) власників капіталу. Водночас, наявність технологічних й інституціональних перешкод, бар'єрів на шляху руху капіталу до «оптимального його розподілу між сферами використання», що супроводжуватиметься вирівнюванням доходності його функціонування в усіх таких сферах, зумовлює закономірність наявності в складі доходів власників капіталу рентної складової – відображення недосконалості механізмів руху капіталу, що унеможливають досягнення оптимальної насиченості капіталом всіх сфер його застосування, за якої рентні доходи були б усунуті конкуренцією.

Історична еволюція капіталу (тобто трансформація його суспільної ролі в довготерміновому періоді) пов'язана із двома провідними тенденціями.

По-перше, нарощення потужності системи відтворення його матеріальної складової, що супроводжується перетворенням кількісних змін на якісні: роль запасів фізичного капіталу як провідного ресурсу, що обмежує виробничі можливості суспільства розмивається, а більшого значення набувають процеси

відтворення тих форм капіталу, що накопичуються не в процесі індивідуального заощадження, а як результати колективних і суспільних дій. Зокрема, ефективність національної фінансової системи, що визначає можливості, доступні національним виробникам, залучати значні обсяги «глобальної ліквідності», і динамічно розширювати і оновлювати матеріальну базу національного виробництва долаючи обмеженість національних заощаджень.

Так само, висока насиченість економіки інтелектуальним капіталом, яка досягається лише за достатньої поширеності моделі розвитку бізнесу орієнтованої на інновації та високотехнологічні рішення із підвищення виробничої ефективності, пояснюється скоріше особливостями колективних дій, ніж моделями індивідуальних рішень економічних суб'єктів. Це означає, що не підвищення ефективності ринкової мотивації, а нарощення дієвості неринкових механізмів узгодження колективної дії виступають провідними джерелами конкурентних переваг щодо накопичення провідних форм капіталу в сучасній глобалізованій економіці.

По-друге, поточна цінність капіталу визначається все меншою мірою на основі економічної оцінки витрат і тягот, пов'язаних з процесом його акумуляції (компенсація ощадливості, яку класики вважали основою визначення відсотку як «справедливої ціни капіталу»), а все більше – лише на основі очікуваної його доходності, а точніше – відносної очікуваної доходності, тобто відношення оцінки майбутнього доходності одного активу відносно оцінки майбутньої доходності інших.

Соціально-економічні наслідки залучення іноземного капіталу для національної економіки залежать від тих відносин, що складаються між фізичним і людським капіталом в процесі освоєння додаткового припливу капіталу.

Якщо формуються відносини взаємодоповнення, то приплив іноземного капіталу набуває значення фактору суспільного розвитку, оскільки вигоди від насичення національної економічної системи капіталом розподіляються не лише вузьким колом одержувачів доходів від власності, а всіма причетними до

нарощення продуктивності національного виробництва. Проте передумовою такої ситуації є широкий та рівний доступ економічних суб'єктів до джерел зовнішнього фінансування. Водночас, монополізація фінансової системи, її висока ризикованість та великі трансакційні витрати функціонування практично унеможливають вилучення вигід від насичення економіки капіталом широкими верствами населення.

Отже, без розвинутої фінансової системи, як запоруки широкого доступу економічних агентів до зовнішніх джерел фінансування, вірогіднішим стає модель функціонування іноземного капіталу, за якої між фізичним і людським капіталом формуються відносини заміщення. Тоді приплив іноземного капіталу стає чинником консервації моделі «нестійкого зростання», коли вигоди від інвестицій і насичення національного виробництва капіталом (переважно фізичним) високо сконцентровані. Відповідно, насичення економіки капіталом не поліпшує умови відтворення людського капіталу суспільства, а навпаки – витискає його з національного виробництва, сприяючи консервації сировинної спеціалізації національного виробництва в системі міжнародного поділу праці.

В умовах інтенсифікації залучення іноземного капіталу для відтворення виробничого потенціалу та підтримання збалансованості фінансової системи національної економіки (коли реальні обсяги зовнішніх інвестицій зростають вищими темпами ніж обсяги внутрішніх інвестицій) критичного значення набуває детермінована інституціональними (соціально-політичними) чинниками вірогідність реалізації таких альтернативних варіантів суспільних наслідків.

В разі переважання інвестування в реальні активи – посилення диференціації соціально-економічної ефективності господарської діяльності в сферах насичених зовнішніми інвестиціями порівняно зі сферами, що мають гірший доступ до зовнішніх інвестиційних ресурсів;

В разі переважання інвестування в фінансові активи – зміна кон'юнктури на фінансових ринках, розширення пропозиції

кредитних ресурсів та можливостей хеджування господарських ризиків, створення передумов для нарощення господарської активності;

Література:

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
2. Милль Д.С. Основы политической экономии. Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков. В 5 т. Т.1. От зари цивилизации до капитализма / Сопред. редкол. Г.Г. Фетисов, А.Г. Худокормов. – М.: Мысль, 2004. – 718 с.
3. Райнерт, Э. С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными [Текст] / пер. с англ. Н. Автономовой; под ред. В. Автономова; Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2011. – 384 с.
4. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку: дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ. В. Старка. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. – 242 с.
5. Lewis A. Economic Development with Unlimited Supplies of Labor. – Manchester School 22 (May 1954), p. 139-191.
6. Мосійчук Т.Ю. Діалектика поєднання технологічних та суспільних аспектів економічного розвитку / Т.Ю. Мосійчук // Україна: аспекти праці. 2013. – № 4. – С. 33-37.
7. Ткаченко О.В., Мельник В.В. Трансформація відносин власників ресурсу праці й капіталу в процесі становлення постіндустріальної економіки // Україна: аспекти праці. – 2012. – № 8.
8. Антициклічне регулювання ринкової економіки: глобалізаційна перспектива: монографія / [Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Я.М. Столярчук та ін.] ; за заг. ред. Д.Г. Лук'яненка та А.М. Поручника. – К.: КНЕУ, 2010.

СЕКЦІЯ 2. СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Коваль Д. В.

студентка

Мельникова В. А.

асистент кафедри міжнародної економіки

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПОЯВУ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

На сьогоднішній день ми живемо в постіндустріальному суспільстві в епоху світового прогресу та постійної глобалізації. Глобалізація світової економіки змушує держави інтегруватися один в одного, створюючи сприятливі і конкурентні умови. Завдяки неї стали доступними майже будь-які матеріальні блага для населення, з'явився процес міжнародного поділу праці.

Глобалізація, в розумінні світових фінансових організацій, Світового банку і МВФ, – це стрімка інтеграція багатих і бідних країн в плані торгівлі та інвестицій [1, с. 71]. Існує безліч аргументів на захист глобальної вільної торгівлі та інтеграції. Розвиток міжнародних відносин різних країн світу був би неможливим без розвитку транспорту, що забезпечує швидке переміщення товарів з однієї частини світу в іншу, а також і без розвитку інтернету. Сучасні електронні технології не змогли б дозволити собі проводити миттєві фінансові операції між країнами, які розташовані один від одного на десятки тисяч кілометрів. Але навіть у процесі глобалізації є ряд зворотних сторін. Ці тенденції набувають все більш глобального характеру і стають ваговою проблемою для всього людства.

Негативними проявами процесу глобалізації можна вважати ігнорування економічної і культуро-історичної специфіки розвитку різних країн та сформовану конкурентну нішу (найбільш сильні в економічному відношенні країни прагнуть до лідерства, що призводить до вибуху націоналізму в економічно слаборозвинутих країнах) [2]. Також негативним проявом може бути нав'язування єдиного стандарту споживання, створення перешкод для розвитку вітчизняного виробництва, нав'язування конкретного стилю життя та втрата будь-яких специфічних якостей національних культур.

Термін «глобальні проблеми» з'явився в науковій літературі ще в кінці 60-х 20-го століття. Сучасні ж глобальні проблеми – це сукупність соціально-природних проблем, вирішення яких може бути лише за умов співпраці між країнами [3, с. 2]. Глобальні проблеми взаємопов'язані, охоплюють всі сторони життя людей і стосуються всіх країн, через що для свого вирішення потребують об'єднаних зусиль всього людства.

Гостро стоять екологічні проблеми, пов'язані з забрудненням атмосфери, води та ґрунту, скороченням біологічного різноманіття і глобального потепління [2]. Щоб вирішити ці проблеми необхідно створювати можливості для використання відновлювальних джерел енергії та палива, розвивати безвідходне виробництво, розумно і раціонально використовувати природні ресурси, створювати заповідники, посилювати міри покарання за заподіяння шкоди екології.

Проблема «північ–південь» полягає в економічному розриві між багатими країнами півночі і бідними країнами півдня. Причини розриву полягають у тому, що розвинені країни півночі використовували дешеву робочу силу та сировину південних країн, що розвивається, для власної вигоди. Також однією з причин є неграмотність і неосвіченість населення, різкий демографічний вибух і дефіцит природних ресурсів в країнах півдня.

Розглянувши табл. 1, ми спостерігаємо, що у рейтинг з найнижчим ВВП на душу населення в більшості включені південні країни. Такий низький рівень показника можна пояснити не тільки колоніальним минулим цих країн, але й сучасною нездатністю

економіки завершити виробничий цикл накопичення капіталу без опори на зовнішню економіку. Периферійні країни сприймаються як експортери сировинних ресурсів, а не готового продукту, а їх населення – як дешева робоча сила. Якщо говорити про країни, які мають найвищий показник ВВП на душу населення, то можна побачити, що в більшості до них належать високорозвинені країни Європи. Розрив у кількості ВВП на душу населення між Бурунді та Монако становить у 683 рази, і розрив між багатими та бідними країнами світу з кожним роком все більше починає зростати.

Однією з причин такого великого розриву може бути те, що розвитку Європи сприяли багато факторів: географічне місцезнаходження її джерел енергії (вугілля), наявність в колоніях їжі, деревини і ринків, а також певна жорстокість, організаторські здібності і інституційна винахідливість (наприклад, розробка методу подвійної бухгалтерії) [1, с. 20], коли в той час у країн півдня таких можливостей для розвитку не було.

Таблиця 1

Рейтинг держав з найвищим та найнижчим ВВП на душу населення станом на 2018 рік, дол. США

№	Країна	ВВП на д.н.	Країна	ВВП на д.н.
	За найнижчим ВВП		За найвищим ВВП	
1	Бурунді	271,8	Монако	185741,3
2	Сомалі	314,5	Люксембург	116639,9
3	Малаві	389,4	Швейцарія	82796,5
4	Нігер	414	Норвегія	81697,2
5	ЦАР	475,7	Ірландія	78806,4

Джерело: побудовано авторами на основі [4]

Наступна, демографічна проблема полягає в неконтрольованій зміні кількості населення та в нерівномірності розселення людей по світу. В умовах глобалізації ця проблема також торкнулась й Україну – питання трудової міграції та дефіцит кваліфікованих кадрів одне з найактуальніших для неї [5, с. 132].

Розглянувши рис. 1, ми можемо спостерігати основні країни призначення українських трудових кадрів. Ми можемо побачити, що українці надають країні Польщі перевагу як для короткострокового, так і для довгострокового періоду. Причинами відтоку кадрів до інших країн можуть бути більш вигідні умови праці, вища заробітна плата, наявність подальших перспектив. При цьому, другою країною у рейтингу за кількістю трудових емігрантів є Італія. Це спричинено не тільки вищеперерахованими причинами, але і географічною віддаленістю Італії від України.

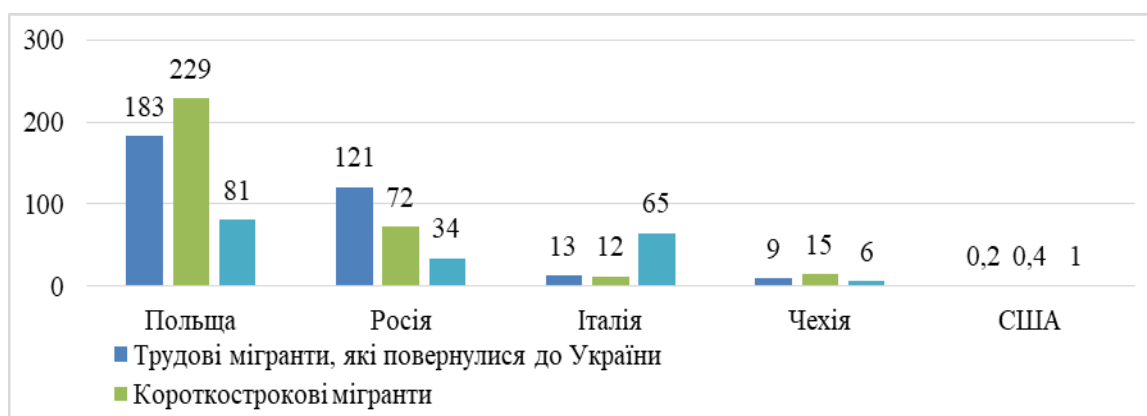

Рис. 1. Трудові мігранти за країнами перебування протягом 2015–2017 років, тис. осіб

Джерело: побудовано авторами на основі [6]

Для вирішення даної проблеми необхідно впроваджувати не тільки якісну демографічну політику та регулювати зовнішню і внутрішню міграцію населення, але й створювати сприятливі умови праці в середині країни з гідним рівнем життя.

Наступна глобальна проблема – небезпека появи нової світової війни і непередбачуваність застосування технологічної зброї масового знищення: ядерної, хімічної або біологічної [7, с. 14]. Запобіганням нової світової війни можуть бути такі заходи як встановлення Організацією Об'єднаних Націй жорсткого контролю за виробництвом технологічної зброї, обмеження торгівлі зброєю, роззброєння та скорочення військових витрат, пом'якшення конфронтації держав і мирне врегулювання міждержавних конфліктів.

На цьому список глобальних проблем не завершений. Існують і такі проблеми як зростання серцево-судинних і онкологічних захворювань, глобальне потепління, озонові діри тощо.

Оскільки глобальні проблеми зачіпають долю всього людства, вирішити їх можна тільки шляхом міжнародного співробітництва, так як всі глобальні проблеми взаємопов'язані. Наприклад, вирішення екологічних проблем неможливе без вирішення економічних. Економічне відставання країн півдня тісно пов'язане з різким зростанням народонаселення в цих країнах. Не менш очевидно, що і гонка озброєнь впливає на загострення екологічних і економічних проблем.

Глобальні проблеми неможливо швидко вирішити кожній країні самотійно, без співпраці з іншими державами. Для їх розв'язання і регулювання необхідно прийти до єдиного механізму. На міжнародні організації, такі як ООН, МВФ, ВТО, регіональні і галузеві організації покладаються великі надії у вирішенні цих проблем, тому що вони мають великий досвід у координації міжнародних зусиль, раціональному використанні ресурсів, регулюванні міжнародних економічних відносин.

Література:

1. Reinert E. How Rich Countries Got Rich ... and Why Poor Countries Stay Poor, London. 2007. 365 p.
2. Negative impacts of globalisation. *BBC magazine*. URL: <https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zxpn2p3/revision/5>
3. Bhargava V. Global issues for global citizens : an introduction to key development challenges. *World Bank Group*. Washington, 2006. 456 p. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/7194>
4. Статистика зміни рейтингу країн за ВВП на душу населення. Світовий Банк. 2018. URL: https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?most_recent_value_desc=false
5. Шульц В. М., Саркісян Л. Г. Проблеми та наслідки інтелектуальної міграції в Україні в умовах глобалізації. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. Донецьк. 2017. № 9. 134 с. URL: <http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/view/4861/4891>.
6. Статистичний бюлетень. «Зовнішня трудова міграція населення України» // Державна служба статистики України. 2017. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ11_u.htm.

7. Intriligator M. Globalization of the World Economy: Potential Benefits and Costs and a Net Assessment. Los Angeles. 2003. 28 p. URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.841.4255&rep=rep1&type=pdf>.

Мовсесян А. С.

аспірант кафедри європейської економіки і бізнесу

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

СЕГМЕНТУВАННЯ РИНКУ МЕДИЧНИХ ВИРОБІВ НА МІКРОРІВНІ

Функціонування світового ринку медичних виробів відбувається в трьох проявах: по-перше, це важлива соціальна сфера, завдяки якій держави забезпечують охорону здоров'я своїх громадян; по-друге, це важлива галузь економіки, що здатна генерувати багатомільярдні потоки коштів не тільки всередині країни, але й у зовнішньо-економічному напрямку; по-третє, дана індустрія є поєднанням фундаментальної та прикладної науки, що сприяє загальному науково-технічному прогресу. Для кращого розуміння суті та різноманіття такого ринку варто здійснити його сегментування, яке буде базуватися на багатьох критеріях. Завдяки йому компанії, що вже функціонують, або ті, хто лише планує свій вихід на ринок, зможуть оцінити свої конкурентні переваги та перспективи розвитку.

Визначаючи сегменти будь-якої галузі економіки, можна використовувати мікро- та макropідхід. Так на основі мікропідходу буде задіяна наступна класифікація:

- ситуаційні фактори, до яких в свою чергу віднесені:
- терміновість замовлення. Під даною категорією розуміється наскільки швидко певний товар повинен бути доставлений споживачу. Враховуючи специфіку функціонування сфери охорони

здоров'я, терміновість постачання в деяких випадках може відігравати вирішальну роль, а тому нездатність компаній задовільнити часові вимоги своїх клієнтів змусить останніх шукати нових постачальників;

- область застосування товарів. Медична індустрія представлена широким асортиментом продукції від бинтів до роботизованих хірургічних асистентів. У випадку створення нового бізнесу фірмі необхідно приділити значну увагу сфері, в якій буде застосовуватися її товар, та конкурентам, що в ній діють. У світовій практиці прийнято виділяти такі сектори ринку, як діагностика *in vitro*, кардіологія, діагностична візуалізація, ортопедія, офтальмологія та багато інших [1];

- розмір замовлення. В залежності від способу застосування та фактичних габаритів виробу в деяких випадках можна визначити приблизну величину попиту на свою продукцію. Заклади, що використовують пластикові пробірки під час аналізу крові, очевидно, матимуть високий попит на такі товари, оскільки вони є одноразовими та масовими в своєму застосуванні. Натомість, потреба в комп'ютерних томографах не перевищуватиме одного апарату на одну клініку, або навіть на один район міста, через свої розміри та обмежену кількість пацієнтів, що потребують відповідної діагностики.

- характеристика покупців, до якої належить:

- споживча поведінка. Дана категорія передбачає дії до (рішення про покупку), в процесі (придбання) та після (утилізація) купівлі товару [2, с. 15]. Для реалізації своєї продукції бізнес залучає рекламні заходи, яким передуює робота над вивченням психологічної та соціальної поведінки їх клієнтів. Окрім цього, варто також приділити увагу медичній інформації, а саме видам та рівню захворюваності серед населення, на основі чого стане зрозумілим попит на ту чи іншу продукцію;

- підхід до залучення клієнтів. У випадку, коли клієнтами бізнесу є фізичні особи, діяльність компаній з їх залучення буде переважно виражена у розробленні реклами та просуванні власної продукції в мережах її реалізації. Це товари особистого вживання,

такі як бинти, безрецептурні препарати, одноразові засоби медичного призначення тощо. Якщо ж клієнтами є юридичні особи, то маркетинговий акцент буде зміщено на розвиток корпоративних відносин з іншими учасниками ринку. Очевидно, що обладнання, яке повинно використовуватися тільки медичними спеціалістами у відповідних медичних закладах, не буде рекламуватися на широкий загал, а його просування буде відбуватися у каналах комунікації між підприємствами.

Інструмент сегментування на мікрорівні буде корисним як для побудови стратегії виходу на ринок, так і для визначення слабких і сильних сторін у своїй роботі у випадку вже діючого бізнесу.

Література:

1. Evaluate MedTech, World Preview 2018, Outlook to 2024 [Електронний ресурс], URL: <https://info.evaluategroup.com/rs/607-YGS-364/images/WPMT2018.pdf> (дата звернення: 28.04.2020).
2. Споживча поведінка українських домогосподарств : монографія / Ю. Ф. Пачковський, А. О. Максименко. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 292 с.

Чернявська А. В.

студентка

Радєва О. М.

кандидат економічних наук, доцент

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

ВПЛИВ СВІТОВОЇ КРИЗИ НА ВЕЛИКІ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ «ДТЕК ЕНЕРГО»

В результаті поширення пандемії коронавірусу та оголошення карантину в багатьох країнах великий, середній та малий втрачають прибуток через заборону ведення діяльності. При цьому продовжують нараховуватися щомісячні витрати такі як податки,

зарплата та оренда, навіть не зважаючи на нововведені податкові канікули.

Великі підприємства хоч і мають більше ресурсів на покриття збитків, все ж володіють меншою мобільністю і не зможуть швидко наростити. Наприкінці березня 2020 року в розпал карантину керівництвом «ДТЕК ЕНЕРГО» було оприлюднено рішення щодо реструктуризації боргів [1]. Пізніше компанія зупинить найприбутковішу шахту «Павлоградвугілля», за офіційною версією – через кризу в енергетичній галузі та неможливість покрити необхідні витрати. Це рішення здається критичним, адже

При цьому «ДТЕК ЕНЕРГО» ще з 2018 року витрачала вільну ресурси на будівництво сонячних та вітрових електростанцій, на її рахунку, наприклад, будівництво Причорноморської ВЕС на 100 МВт. Дане рішення не зможе замінити наявні прибутки, проте СЕС Солар-Фарм-1 при майбутньому тарифі у 10 євроцентів за 1 кВт може давати до 29 000 000 євро доходу на рік (або 860 746 500 грн, при максимальній потужності СЕС у 290 млн кВт на годину) [2]. За даними рейтингового агентства Fitch Ratings, компанія мала намір збільшити потужність до 740 МВт. Варто зазначити, що до цього Верховна Рада звільнила від сплати НДС імпорт сонячних панелей та вітрових станцій.

Фінансовий стан даної компанії не можна назвати незадовільним, адже 2018 рік «ДТЕК ЕНЕРГО» завершила з прибутком у 4,835 млн. грн, а 2019 рік закінчила з прибутком у 3 342 млн грн. Такий результат після кризи 2014 року є достатньо вражаючим.

В умовах кризи рішення щодо реструктуризації боргів виглядає доречним, адже у 2023-2024 роках компанія буде вимушена виплатити \$1,9 млрд. боргів, що є викликом звертаючи увагу на теперішній стан речей.

Можливо, криза 2020 року змусить компанію передивитися свої цілі та піти шляхом відновлювальної енергетики, що не буде залежати від поставок вугілля та постійного вдосконалення технологій видобутку. Чому це можливо: компанія у листопаді 2019 року вже розмістила «зелені» євробонди на суму

325 млн євро. Залучені кошти підуть на розвиток проектів компанії, що займаються «зеленою» енергією.

Отже, великі підприємства при ефективному менеджменті можуть проявляти гнучкість та підтримувати власну діяльність під час кризи.

Література:

1. Офіційний сайт «ДТЕК ЕНЕРГО». Режим доступу: <https://dtek.com/>
2. Закон України «Про ринок електричної енергії» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 27-28, ст. 312). Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/>

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Ісаєнко І. А.

кандидат наук з державного управління, доцент

Національний педагогічний університет

імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

ПАРТНЕРСТВО ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП СПІВПРАЦІ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА БІЗНЕС-СТРУКТУР В ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСАХ

Налагодженням ефективної взаємодії органів влади та суспільства з бізнес-структурами можна створити передумови для належного врядування, що є шансом на переосмислення громадськістю та представниками бізнесу власної значимості та перехід від споживацького ставлення до партнерського. Ефективний публічний діалог між владою, бізнес-структурами та суспільними організаціями є надзвичайно актуальним для ринкової економіки.

У сучасних реаліях розвитку економічних процесів взаємодія державного і бізнес-секторів має ґрунтуватися на такій формі співпраці між державними органами влади та бізнесом, що має на меті забезпечити інвестування, будівництво, організацію, управління або обслуговування інфраструктурних об'єктів чи надання суспільно значимих послуг та отримання прибутку, тобто, по-суті, являє собою партнерство заради спільної мети та взаємної вигоди.

Мета партнерства полягає у поєднанні найкращих сторін державного і приватного секторів для спільної вигоди, а різноманіття видів, форм і сфер застосування державно-приватного партнерства роблять його універсальним механізмом для

вирішення цілого ряду довгострокових завдань – від створення і розвитку інфраструктури до розробки та адаптації нових перспективних технологій. Для забезпечення участі приватного сектору в інвестиційних процесах, держава повинна створювати прийнятний для обох сторін баланс ризиків і переваг [1].

Перші прецеденти укладання ДПП сприймалися як одноразові акції, які не будуть мати повторення після покращення фінансового стану органів влади. Однак, у 1992 році консервативний уряд у Великій Британії запровадив Ініціативу приватного фінансування (Private Finance Initiative), яка стала першою систематизованою програмою, спрямованою на заохочення ДПП. Партнерства почали сприйматися суспільством та владою як оптимальний механізм залучення органами влади фінансових ресурсів та управлінських навичок бізнесу для надання суспільних послуг та розвитку інфраструктури, без втрати державою прав власності та контролю за цими процесами [2].

Статтею 1 Закону України «Про державно-приватне партнерство» визначено, що державно-приватне партнерство – співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, або фізичними особами – підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним цим Законом.

В свою чергу, в енциклопедії державного управління державно-приватне партнерство (англ. – Private Public Partnership, PPP) розглядається як інституційне та організаційне об'єднання державної влади і приватного бізнесу з метою реалізації суспільно значущих проектів в широкому спектрі сфер діяльності – від розвитку стратегічно важливих галузей національної економіки до надання суспільних послуг в масштабі всієї країни або окремих територій [3, с. 211].

Таким чином, ефективний публічний діалог між владою, бізнес-структурами та суспільними організаціями є надзвичайно актуальним, а в контексті дослідження взаємодія повинна розумітися в аспекті, що окреслив М.П. Месюк, – як «послідовна реалізація дій щодо забезпечення взаємного впливу владних органів, бізнес-структур, громадськості, що характеризується прозорістю, політичною відповідальністю та авторитетом інститутів влади і, відповідно, – довірою, контролем, участю в діалозі, повагою та підтримкою з боку громадськості та бізнесу [4, с. 3]».

Тобто, наше суспільство потребує інноваційного підходу до розбудови партнерських відносин між державними та приватними партнерами, який має будуватися відповідно до нової державної політики. Тому, тільки налагодженням ефективної взаємодії влади, суспільства та бізнес-структур можна створити передумови для належного врядування, що є шансом на переосмислення громадськістю та представниками бізнесу власної ролі, перехід з позиції клієнта до партнера.

У багатьох країнах світу відносинам державно-приватного партнерства, особливо тим, що впроваджують суспільно важливі проекти у сфері розбудови соціальної та економічної інфраструктури, відводиться досить значна увага держави (органів влади). Адже партнерство бізнесу, влади і суспільства позитивно впливає на ефективність системи державного управління, забезпечуючи ефективну та результативну реалізацію функцій державної та місцевої влади. Саме належна взаємодія органів влади і суспільства з бізнес-структурами забезпечує оптимальне співвідношення між якістю отриманих послуг і витраченими коштами. Крім того, такі спільні проекти характеризуються прозорістю закупівель, низьким корупціогенним показником та високою важливістю для суспільства.

Серед численних концепцій та теорій щодо взаємин органів влади та суспільства з бізнес-структурами можна виділити два основних напрямки: співробітництво (партнерство) та конфліктна

взаємодія (протистояння), хоча найчастіше в наш час зустрічається змішана (комбінована) взаємодія.

В сучасних українських реаліях саме партнерство має стати основним двигуном взаємовідносин бізнесу та органів влади в досягненні спільної мети – суспільного розвитку, адже визначальною мотивацією держави для реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства є обмеження (відсутність) бюджетних ресурсів, а для бізнес-структур це може стати джерелом прибутку та іміджевих (рекламних) дивідендів.

Література:

1. Грищенко С.О. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства: практ. посіб. для органів місцевої влади та бізнесу / С. О. Грищенко. – К. : ФОП Москаленко О. М., 2011. – С. 7.
2. Сімак С. В. Світовий досвід організації державно-приватного партнерства / С. В. Сімак // Науково-методичний журнал Чорноморського державного університету ім. П. Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». – 2014. – Вип. 223. – Т. 235. – С. 88-94. – Серія «Державне управління».
3. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. Т.4: Галузеве управління / наук.-ред. кол. : М. М. Іжа (співголова), В. Г. Бодров (співголова) та ін. – 2011. – С. 211.
4. Месюк М. П. Механізми регулювання взаємодії інститутів влади і громадянського суспільства: організаційно-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / М. П. Месюк; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ, 2014. – 20 с.

Ляшенко В. І.

доктор економічних наук

Ляшенко А. Ю.

аспірант

Інститут економіки промисловості

Національної академії наук України

м. Київ, Україна

СПЕЦІАЛЬНИЙ РЕГУЛЯТОРНИЙ РЕЖИМ «ЄДИНОГО ВІКНА» ДЛЯ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ: ІНОЗЕМНИЙ ДОСВІД ЯК ПРИКЛАД ДЛЯ УКРАЇНИ

Єдиною та важливою метою багатьох країн є досягнення стабільного та стійкого зростання через розвиток послуг та можливостей для виробничих підприємств. Досягнення цих цілей та підцілей вимагає стабільної та розумної політики залучення інвестицій.

Індустріальні парки являють собою ефективний інструмент промислової політики тому, що вони можуть бути використані як її зменшена модель через географічно-концентроване застосування промислової політики держави, так і через множину політик, що застосовуються в індустріальних парках з метою інклюзивної та стійкої індустріалізації, та об'єднують скоординоване інвестування та сприяння бізнесу, торгівлю, фіскальну та фінансову політики (включаючи інвестиційні стимули), політику в сфері інфраструктури, енергетичну та екологічну політики, так само як систему підтримки інститутів, включаючи консалтинг та тренінги, розвиток робочої сили, підтримку НДДКР та інновацій. Індустріальні парки, як відомо, є інструментом забезпечення місцевого економічного розвитку та стимулювання промислової динаміки, сприяють зайнятості та мають на меті залучення прямих іноземних інвестицій [1, с. 60].

Якщо індустріальні парки пропонують більше, ніж просто рішення для промислової нерухомості і слугують вищезазначеним економічним цілям, то виявлення секторів, які б забезпечували

довгострокову конкурентну перевагу приймаючої країни чи регіону має формувати базу для подальших дій в рамках стратегії просування інвестицій. Однак, успішність діяльності індустріального парку залежить не тільки від правильного визначення сфери діяльності, але й від набору стимулів у вигляді спеціальних регуляторних режимів (СРР) [2, с. 48], що застосовуються з метою залучення іноземного інвестора. Ці стимули повинні відповідати певним вимогам та обмеженням та бути конкурентоспроможними у порівнянні з подібними стимулами інших країн. Не зважаючи на рівень стимулів та специфіку їх елементів, при розробленні стимулюючих СРР необхідно брати до уваги такі аспекти: 1. При розробленні інвестиційних стимулів в індустріальних парках треба зауважити, що інвестиційні стимули мають суспільну додаткову вартість, тому вони мають бути застосовані «розумно» для підтримки насамперед стратегічних секторів. 2. Система стимулів має бути прозорою, ефективною та простою у використанні. 3. Вплив стимулів має бути вимірюваним. 4. Стимули мають бути релевантними до специфічних умов, забезпеченості ресурсами та конкурентних переваг в країні або регіоні, в яких вони впроваджуються (місцевість, інфраструктура, сектори економіки). 5. Стимули мають враховувати правила міжнародної політики інвестування, встановленого ВТО, ОЕСР, ЄС, ФАТФ. 6. Стимули не повинні бути дискримінаційними по відношенню до певних форм власності, а також по відношенню до внутрішніх та іноземних інвесторів, які мають бути в рівних умовах [3, с. 83].

Складові СРР для індустріальних парків доцільно розподіляти на: 1) фінансові (прямі субсидії, гранти та займи), 2) фіскальні (податкові канікули та знижені ставки податків), 3) інші (субсидіювання землі, інфраструктури та послуг, а також різні регуляторні поступки). Найбільш поширеними є стимулюючі СРР загального характеру, наприклад субсидіювання землі та інфраструктури. Прикладом є індустріальний парк в Сучжоу (Китай), який пропонує найкращу інфраструктуру в Китаї, інвестував в вирівнювання землі, дороги, електрику, постачання води, дренаж, розміщення та оброблення відходів води,

газопостачання, опалення, та широкий спектр телекомунікаційних послуг, включаючи широкосмуговий інтернет та міжнародний роумінг [3, с. 83].

Фіскальні стимули часто є додатковими. Одним з найпоширеніших стимулів індустриальних парків є звільнення від мита або відтермінування його сплати. Ці стимули застосовуються з метою зниження виробничих витрат через їх вплив на вартість машин, устаткування та запчастин, а також для покращення грошового потоку завдяки відтермінуванню платежів для товарів, які доставляються точно в строк («just-in-time»), а також на сировину та матеріали, що містяться у експортованих у майбутньому товарах [3, с. 83].

Корпоративні податки на прибуток та знижені ставки цього податку широко використовуються для покращення фінансових балансів підприємств в період нових капіталовкладень. Прямі фінансові стимули зустрічаються рідше. Цікавим прикладом надання інвестиційних стимулів є Туреччина яка впровадила різні схеми інвестування для місцевих та іноземних інвесторів, які відрізняються залежно від типу, обсягу фінансування, його локалізації.

У створенні промислових парків бере участь широке коло зацікавлених сторін. В цих умовах ефективна та узгоджена робота індустриальних парків є викликом через різноманітність суб'єктив-учасників процесу, їх інтереси та різний рівень їх участі в індустриальному парку. СРР «Єдине вікно» індустриального парку (з належною силою в прийнятті рішень) є ефективним рішенням з надання єдиної контактної точки з метою погодження вимог різних учасників, особливо в сфері регуляторних процедур. Режим «єдине вікно» також покращує адміністративну ефективність в отриманні необхідних державних послуг та дозволів, а також спрощення пов'язаних процедур. Типи послуг, що надаються «єдиним вікном» та тип представлених інституцій можуть відрізнятись залежно від національного законодавства та характеристик кожного індустриального парку [3, с. 87].

В СРР «єдиного вікна» індустриального парку можуть бути надані наступні послуги: реєстрація бізнесу та ліцензування;

надання інформації про інвестиційні стимули; дозволи з працевлаштування; планування та будівництво; реєстрація соціального страхування та управління обліком; податкові та митні послуги; митне оформлення в портах та аеропортах; доступ до фінансованих державою послуг з просування стартапів та інновацій; послуги з контролю якості (лабораторне тестування); управління рахунками за комунальні послуги (електрика, телекомунікаційні, водопостачання та газ); екологічні затвердження; легалізація та нотаріальні послуги; інформація з послуг туризму; управління землею; доступ до банківських послуг (пропонується комерційними банками, що розташовані у межах парку або на окремій території); доступ до житла [3, с. 88]. Прикладом успішного досвіду застосування СРР «єдиного вікна» є спеціальна економічна зона у М'янмі оснащена «єдиним вікном», де цей режим застосовується для швидкої та простої реєстрації учасників індустріальних парків та як середовище для здійснення бізнесу. СРР «єдиного вікна» поєднує представників різних міністерств для видачі необхідних дозволів та підтверджень інвесторам. Іншим прикладом СРР «єдиного вікна» є офіс на території китайського індустріального парку Сучжоу, який займає площу 5000 м² на якій розміщені понад 100 співробітників з 61 дозвільної організації. Цей офіс приймає та переробляє 85% заяв одразу, 10% протягом двох робочих днів, та 5% – до семи робочих днів. В доповнення до он-лайн та оф-лайн послуг з обробки запитів, він ще має онлайн платформу для оцінки та підтвердження заявок з імпорту та експорту. Його подальші плани включають створення корпоративної бази даних, просування платформ з поділу інформацією, а також подальше покращення якості он-лайн послуг. Треба зазначити, що в обох наведених випадках, послуги «єдиного вікна» здебільшого відносяться до дотримання нормативних положень та надаються і фінансуються державними структурами [3, с. 89].

Багато підприємств в країнах, що розвиваються, а саме такі, що розташовані в країнах, де відсутня добре організована інфраструктура якості, в процесі підтримки промислового виробництва стикаються з величезними викликами з виходу на світовий ринок.

Інтеграція елементів інфраструктури якості та послуг шляхом впровадження СРР «єдиного вікна» надає крім інших речей послуги з підтримки компаній для того, щоб допомогти їм відповідати технічним вимогам та регуляторним стандартам експортних ринків. Наприклад, в Ефіопії інтегрованими агро-індустріальними парками є географічні кластери незалежних фірм, зібраних разом, щоб отримати вигоду від економії масштабу та позитивних зовнішніх факторів шляхом взаємного використання інфраструктури: доріг, енергії, комунікацій, зберігання, пакування, утилізації побічних продуктів, очищення стічних вод, логістики та транспорту, лабораторних споруд [4; 5].

Ще один інструмент підтримки інвесторів, рекомендований до використання UNIDO, який має проактивний та стратегічний характер – це подальше спостереження інвестора. Цей інструмент є скоріше виключенням для багатьох країн. В країнах, що розвиваються найчастіше пропонуються тільки інвестиційні консультації та підтримка на стадії входу інвестора для того, щоб зорієнтувати його в процесі отримання дозволів та ліцензій [3, с. 97].

Зараз створення найбільш конкурентоспроможного СРР для залучення інвестицій в Україні є пріоритетом. Це допоможе якнайшвидше подолати наслідки кризи та створити нові робочі місця. Дослідження закордонного досвіду використання інвестиційних стимулів надає підстави зробити висновок про те, що набір стимулів, що використовуються в світі для залучення та підтримки інвесторів в індустріальних парках, є достатньо широким. Деякі з інструментів або складових СРР, що використовуються, не вимагають значних грошових витрат з боку держави. Не зважаючи на низьку суспільну вартість та широку різноманітність можливих стимулів, в Україні їх потенціал є недостатнього використаним. Це формує основу для подальших досліджень в сфері надання стимулів для інвесторів індустріальних парків.

Література:

1. Податкові режими індустріальних парків: іноземний досвід та перспективи для України // Управління публічними фінансами та

- проблеми забезпечення національної економічної безпеки: збірник тез Податкового конгресу (м. Ірпінь, 12 грудня 2019 р.) – 713 с.
2. Ляшенко В.И. Финансово-регуляторные режимы стимулирования экономического развития: введение в экономическую режимологию: моногр. / В.И. Ляшенко; НАН Украины, Ин-т экономики пром-сти. – Донецк, 2012 – 370 с.
 3. International guidelines for industrial parks [Electronic resource] / Cross disciplinary team on industrial parks // UNIDO, Vienna, November 2019. – 130 p. – URL: https://www.unido.org/sites/default/files/files/2019-11/International_Guidelines_for_Industrial_Parks.pdf
 4. Ляшенко В.И. Специальные режимы хозяйствования на территориях приоритетного развития Донбасса: вопросы теории и практики: моногр. / В.И. Ляшенко, А.Ф.Толмачева; Донецк: ИЭП НАН Украины, 2005. – 221 с.
 5. Suzhou Industrial Park – Integrating Drivers of Competitiveness to Boost Global Value Chain Participation [Electronic resource]-URL: http://www3.weforum.org/docs/Manufacturing_Our_Future_2016/Case_Study_15.pdf

Мудь І. В.

студентка магістратури спеціальності «Фінанси і кредит»

Науковий керівник: **Кміть В. М.**

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту

Львівський національний університет імені Івана Франка

м. Львів, Україна

РОЛЬ КОНТРОЛЮ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМИ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ДЕРЖАВИ

Під управлінням позиковими фінансовими ресурсами держави слід розуміти систему управління державним боргом, яка є однією із напрямів фінансової політики та соціально-економічних процесів держави.

У широкому розумінні управління державним боргом передбачає формування фінансової політики держави, пов'язаної з її діяльністю у ролі позичальника і гаранта, що потребує комплекс-

ного підходу, координації грошово-кредитної (монетарної) та фіскальної політики, узгоджених взаємовідносин уряду та Національного банку з питань боргової політики; розроблення ефективних форм і методів зниження боргового тягаря у контексті переходу від антикризового менеджменту (тобто реструктуризації боргових зобов'язань) до стратегічного боргового менеджменту із застосуванням інструментів активного управління державним боргом. Управління боргом у вузькому розумінні варто розглядати як сукупність дій, пов'язаних з підготовкою до випуску, розміщенням боргових зобов'язань держави, наданням гарантій, а також проведенням операцій з обслуговування та погашення боргових зобов'язань [5].

Проблематику контролю позиковими фінансовими ресурсами держави досліджували у своїх роботах такі вітчизняні вчені, серед яких Вахненко Т.П., Заверуха І.Б., Корнєєв М.В., Новинський Ю.О., Федосов В.М., Юрій С.І. та багато інших. Однак, попри численні дослідження управління позиковими фінансовими ресурсами та створення нормативних та законодавчих документів, не вирішеними залишаються питання, щодо забезпечення ефективного державного фінансового контролю України.

Метою даного дослідження є оцінка особливостей формування та управління системи державним боргом та визначення основних напрямів реалізації управління позиковими фінансовими ресурсами.

Згідно Бюджетного кодексу України [1], державний борг – це загальна сума боргових зобов'язань держави з повернення отриманих та непогашених кредитів (позик) станом на звітну дату, що виникають внаслідок державних запозичень. Контроль за управлінням державним боргом здійснює Міністерство Фінансів України.

Кабінет Міністрів України підписав Постанову «Про утворення Агентства з управління державним боргом України» [3] від 12 лютого 2020 року. Агентство з управління державним боргом України (далі – Боргове агентство) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується

Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну бюджетну політику у сфері управління державним боргом та гарантованим державою боргом [3].

Правовою основою управління та контролю за державним боргом є Конституція України [1], в якій передбачено, що виключно законами України встановлюються порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргів; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види та типи.

Серед інструментів, що використовуються при управлінні державним боргом, найбільш поширеними є: реструктуризація боргу, рефінансування, конверсія, консолідація, уніфікація, пролонгація. Їх спільний розгляд можна пояснити тим, що всі вони пов'язані із зміною державних боргових зобов'язань. Контроль за ризиками державного боргу проводиться на основі оцінки показників ризику рефінансування, ліквідності, а також відсоткового, валютного та бюджетного ризиків та ризиків, пов'язаних з управлінням державним боргом.

Контроль за обсягами державного боргу в країні є надзвичайно важливим, адже саме повний та своєчасний контроль над погашенням боргу може гарантувати успішне функціонування держави. Розглянемо обсяги запозичень державного боргу та його погашення у 2012-19 роках за 1 квартал (рис. 1).

Рис. 1. Обсяги запозичень державного боргу та його погашення

Рис. 1 ілюструє перевищення запозичень державного боргу над його погашенням, оскільки така динаміка простежується протягом 2012-19 років, окрім 2018 року.

Міністерство фінансів України у Середньостроковій стратегії управління державним боргом на 2019-22 роки [4], розглядає можливість продовження розпочатих у 2017 році активних операцій з управління державним боргом з метою вирівнювання графіка погашення боргу України. Перший варіант передбачає можливість викупу обраного випуску єврооблігацій шляхом оголошення пропозиції щодо викупу/обміну з метою зниження піків рефінансування зовнішнього боргу. Другий варіант передбачає частковий викуп/обмін декількох випусків єврооблігацій шляхом оголошення пропозиції щодо викупу. Пропозиція щодо викупу кожного з цих випусків може включати граничну суму.

З метою гарантування виконання Україною наявних боргових зобов'язань необхідним є забезпечення надійного доступу до ринків капіталу в наступних роках та постійний контроль ризику рефінансування. Тому з метою розподілу ризику рефінансування протягом наступних років за можливості надаватиметься перевага випуску боргових інструментів з довшим строком обігу та амортизаційним графіком погашення. В такий спосіб планується збільшити середній строк до погашення державного боргу України. При цьому, доступ до міжнародного ринку капіталу в середньостроковій перспективі передбачає необхідність продовження співпраці України з МВФ [2].

Отже, для своєчасного та прозорого контролю за боргом, необхідно реалізувати наступне:

- поширення усіх звітів щодо стану державного боргу;
- створення та оприлюднення щомісячних звітів із впливом державного боргу на макроекономічну ситуацію в країні;
- створення планів та чітких рамок щодо покриття боргу та звітування за переобігом виконаного;
- поширення усіх звітів щодо виконання державного бюджету та відповідальних за це органів державної влади.

Отже, система управління державним боргом на даному етапі є під контролем, з незначними розривами між обсягами запозичень

та їх погашень. Така динаміка свідчить про те, що позикові фінансові ресурси держави більшою мірою спрямовані на фінансову стабілізацію країни. Загалом, нормативно-законодавча база вітчизняна нормативно-законодавча база поступово наближається до європейських стандартів. Враховуючи найкращі міжнародні практики в Україні в кожному міністерстві запроваджено систему внутрішнього контролю, діють децентралізовані служби внутрішнього аудиту. Аби роль контролю в подальшому управлінні позиковими фінансовими ресурсами України була ефективною, при формуванні середньострокової бюджетної стратегії урядовцям потрібно пам'ятати, що державний борг має використовуватися насамперед для цілей стабілізації, тобто в періоди великих економічних криз, воєн і політичних дисбалансів, щоб забезпечити мінімально можливе падіння наявного доходу.

Література:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Макроекономічний огляд та прогноз // Офіційний сайт Міністерства Фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/makroogljad>
3. Про утворення Агенства з управління державним боргом України: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.02.2020 р. № 127 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/127-2020-%D0%BF#n14>
4. Середньострокова стратегія управління державним боргом на 2019–2022 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.09.2018 р. № 883 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/MTDS_2019-2022_UKR_v11062019_Final.pdf
5. Фінанси : підручник. / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 687 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pidruchniki.com/19991130/finansii/finansii>

СЕКЦІЯ 4. ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Гринишин Г. М.

доцент кафедри публічного управління та адміністрування
*Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С. З. Гжицького
м. Львів, Україна*

Войнич Л. Й.

доцент кафедри менеджменту організацій
імені професора Є. В. Храпливого
*Львівський національний аграрний університет
м. Львів, Україна*

ТЕОРІЯ СИНЕРГЕТИКИ В ДОСЛІДЖЕННІ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Вітчизняна та міжнародна економічна наука протягом довготривалого часу активно генерує науково-методологічні засади управління розвитком підприємств та інших виробничих структур в умовах підвищеної складності, невизначеності і динамізму зовнішнього середовища. Проведено та втілено у практику безліч різноманітних досліджень окремих видів, механізмів і систем управління, обґрунтовано цілу низку відповідних підходів, моделей і концепцій.

Вихідним моментом переважної більшості цих концепцій є розуміння необхідності побудови таких систем управління, які б своєчасно реагували на швидкі зміни умов діяльності підприємств, ефективно ліквідували (нейтралізували) певні загрози і використовували можливості, що відкриваються.

Поняття синергізму в економіці бере свій початок з науки синергетики – (від грец. *synergia* – співпраця, спільний, узгоджено

діючий). Запропонований німецьким фізиком Г. Хакеном, цей термін акцентує увагу на погодженості взаємодії частин при утворенні структури як єдиного цілого. Водночас вчений наголошував на тому, що досліджувані системи складаються із декількох або багатьох однакових, які знаходяться у взаємодії одна з одною, системи являються нелінійними, схильні до внутрішніх і зовнішніх коливань і можуть бути нестабільними. Термін «синергетичний ефект» вперше використав І. Ансофф у 1963 році. Математично можна зобразити це виразом $1 + 1 > 2$ [1, с. 331].

Синергетика акцентує увагу на важливих аспектах реальності, які найбільш характерні для сучасного етапу соціально-економічних перетворень: нестійкості, незрівноваженості, нелінійності та емерджентності господарського розвитку суспільства [2, с. 19]. Прихильники економічної синергетики: 1) трактують нерівновагу й нестійкість як основну умову функціонування та розвитку економічних систем; 2) аналізують детермінованість і випадковість як рівноправні стадії єдиного процесу саморозвитку господарських структур; 3) характеризують розвиток економічної системи як чергування порядку та хаосу, що носить конструктивний характер; 4) обґрунтовують альтернативність і незворотність економічного розвитку, заперечують принципову можливість його передбачуваності; 5) розглядають ефективний управлінський вплив на економічну систему як резонансний, акапунктурний; 7) обґрунтовують активну роль і моральну відповідальність суб'єктів, які усвідомлюють необхідність змін і втілюють їх у життя.

Синергетичний економічний ефект – результат, утворений злагодженою взаємодією та комбінацією факторів виробництва: праці, науково-технічних розробок, основних та оборотних фондів, природних, фінансових ресурсів, організаційних та управлінських дій, алгоритму фінансування та ін.; він може бути як позитивним, так і негативним. Синергетичний ефект, за своїм характером, є організаційним ефектом, його основна мета полягає в тому, щоб відшукати набір елементів і так їх сумістити між собою, використовуючи нові і прогресивні форми організації, при якому

синергія забезпечувала б якісне і кількісне зростання як потенціалу, так і результатів діяльності системи і складових частин. Обґрунтовано і доведено, що отримання позитивних синергетичних ефектів дає змогу використовувати додаткові переваги, які приведуть до зростання прибутків. При цьому в якості основного економічного показника синергетичного ефекту виступають чистий прибуток та рентабельність. Ці ж критерії можуть використовуватися для визначення рівня конкурентоспроможності підприємства. Відповідно до цього, варто провести тотожність: синергія всередині підприємства рівна конкурентоспроможності зовнішнього середовища. Позитивна синергія може відображатися у торгівлі, управлінні, виробництві та інвестиційній діяльності.

У сучасній науці використовуються два напрями синергетичної комбінації:

- вертикальна синергізація – система управління прогнозування через маркетингові дослідження ринків на всіх стадіях виробництва, безпосередньо саме виробництво, транспортування, збереження, обслуговування клієнтів тощо;

- горизонтальна синергізація – оцінка та аналіз матеріалів, персоналу, інформації, соціально-економічні, екологічні та інші процеси на всіх етапах виробництва [4, с. 86].

Досліджені та наведені наукові трактування сутності синергетики та синергетичного ефекту дозволяють сформулювати поняття синергетичного ефекту інвестиційних проектів.

Інвестиційний синергетичний ефект є наслідком зростання інвестиційного потенціалу утворений надходженням додаткових позикових коштів, що відповідно знижує потребу підприємства в обіговому капіталі. Інвестиційний синергізм є результатом сукупного використання економічного потенціалу та інших потужностей (виробничих сил, запасів сировини і матеріалів, перерозподілу витрат на науково-дослідні і дослідно-конструкторські витрати між кількома продуктами) [5, с. 453]. Інвестиційний синергізм – обумовлений оптимізацією інвестиційних ресурсів внаслідок зросту інвестиційної потужності підприємства, що

забезпечує реалізацію стратегії нарощування вартості, економію інвестиційних ресурсів.

Інвестиційно-інноваційним процесам притаманна власна структура, яка характеризує тільки їх. Відповідно, об'єднання інновацій та інвестицій в єдине ціле пов'язано з утворенням структури інноваційно-інвестиційного процесу, в яку в якості її складової елементів входять структура інновацій та структура інвестицій. Виникнення синергетичного ефекту полягає у тому, що метою реалізації стратегії формування інноваційного та інвестиційного потенціалу є ефективне залучення ресурсів та інновацій для отримання позитивного результату. Це і є синергетичний ефект, оскільки отриманий він у результаті поєднання певної кількості складових. Очевидно, що синергетичні процеси пов'язані із «розширенням вузьких місць», що мають місце в реальній практиці. Звідси, кількісне значення такого ефекту визначається за найбільш вузьким місцем, скажімо, обсягами інвестиційного впровадження, випуску продукції, її якістю та безпечністю, швидкістю та масштабами реалізації тощо [3, с. 69].

Отже, застосування синергетичного підходу в економічних дослідженнях дозволяє аналізувати економіку як складну систему, здатну до самоорганізації та саморозвитку, виявляти тенденції та вивчати механізми її нелінійної динаміки.

Література:

1. Шатковська Г.І. Синергетика як метод дослідження складних відкритих систем / Г.І. Шатковська // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського університету, 2009. – С. 331-334.
2. Гражевська Н.І. Теорія економічного розвитку Й. Шумпетера в контексті синергетичної парадигми / Н.І. Гражевська // Науковий вісник Чернівецького університету. Випуск 579-580. Економіка 19,2011. – С. 19-24.
3. Усов М.А. Понятійний апарат та склад інноваційно-інвестиційного комплексу / М.А. Усов // Вісник НТУ «ХПІ». N 19(1295), 2018. С. 68-71.
4. Ковач М.Й. Синергетичний ефект як важливий фактор інноваційного розвитку економіки / М.Й. Ковач // Науковий вісник Ужгородського університету, Серія Економіка. Випуск 1 (49). Т. 2., 2017. – С. 84-89.
5. Лещук Г. Дефініція синергетичного ефекту інвестиційних проектів / Г. Лещук // Економічний аналіз. Випуск 11. Частина 1, 2012. – С. 451-455.

Кацемір Я. В.

старший викладач кафедри готельно-ресторанного
та туристичного бізнесу

*ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»
м. Херсон, Україна*

МІСЕ-ТУРИЗМ – СУЧАСНИЙ ТРЕНД ТУРИСТИЧНОГО РИНКУ

Діловий туризм – одне з найвидатніших явищ ХХІ століття і є одним з головних сегментів ринку гостинності. Він відіграє важливу роль у підвищенні рейтингу будь-якої країни. Дослідження ділового туризму є актуальними, оскільки це одна з найприбутковіших галузей у світі сьогодні.

Існують різні трактування поняття «діловий туризм». Найчастіше використовується наступне визначення. Діловий туризм – це подорожі людей, найчастіше бізнесменів та державних службовців для ділових цілей: підписання угод, контрактів, проведення переговорів, консультацій, обмін досвідом тощо.

Коли мова заходить про діловий туризм, часто використовується аббревіатура МІСЕ. Спробуємо розібратися, що вона означає.

МІСЕ-туризм – це діловий туризм, пов'язаний з організацією та проведенням корпоративних заходів. Термін «МІСЕ» позначає чотири ключові складові ділового туризму:

Meetings (ділові зустрічі і поїздки). Призначення таких турів – активний пошук клієнтів і партнерів по бізнесу, укладання угод, вихід на нові ринки, презентації продуктів і послуг.

Incentives (заохочувальні поїздки). Це потужний інструмент стимулювання і мотивації співробітників, підвищення їх лояльності, працездатності, інтеграції в корпоративну культуру компанії.

Conferences (конференції). Подорожі, мета яких полягає в обміні досвідом з іншими організаціями, обговорення актуальних проблем і тенденцій в певних сферах бізнесу, спільний пошук рішень і взаємовигідних стратегій розвитку.

Events / Exhibitions (корпоративні події, виставки). Участь у виставках для демонстрації своїх товарів і послуг або, навпаки, їх пошуку у інших постачальників, а також залучення нових клієнтів і партнерів [1].

Тобто, МІСЕ-туризм – це проведення в іншому місті або за кордоном заходів, спрямованих на розвиток, мотивацію і навчання персоналу, партнерів і клієнтів компанії.

На індустрію ділового туризму припадає 60% всього світового туризму, 55-60% місць в готелях заповнюється за рахунок ділових поїздок. Цей сектор туризму активно розвивається в 150 країнах, і великі бізнес – заходи проходять не в столицях, а в регіонах [2, с. 35].

З кожним роком ділові, культурні та наукові зв'язки між регіонами та країнами стають все тіснішими. Розвиток національної економіки та її інтеграція у світовий ринок також неможливі без ділового туризму. Ділове спілкування, технологія та обробка інформації, пошук нових ринків, пошук партнерів для інвестицій та пов'язаних з ними проектів, просування компанії за допомогою PR-кампаній, навчання персоналу та вбудовування її в корпоративну культуру – все це бізнес-туризм. Діловий туризм є одним з ресурсів інтеграції і розвитку компаній завдяки участі у виставках і конгресах, через бізнес-освіту [3, с. 124].

Щоденні витрати бізнесмена, що подорожує в середньому в три рази перевищують витрати звичайного туриста, отже, при збільшенні вільного часу учасників за рахунок оптимальної організації, можливо комбінувати ділову частину поїздки з різними туристичними програмами і додатковими послугами. І в цьому, як показують дослідження ринку, на відміну від інших туристичних поїздок, в період економічних спадів і криз сфера ділового туризму майже не зазнає спадів, а іноді навіть збільшує його обсяг.

Інфраструктура є основною вимогою в процесі планування заходів МІСЕ. Транспортна доступність, якість готельних послуг і можливості конференц-холів – це елементи, складові конкурентної переваги одного пункту призначення перед іншим.

Найвидатнішим елементом інфраструктури для туризму МІСЕ є безпосередньо місця для зустрічей – конференц-холи і виставкові

центри. Зустріч є прямим мотивом даного виду туристичної діяльності, тому оснащеність і якість таких об'єктів дуже важливі. Розглядаються не тільки технічні умови, але і транспортна доступність і близькість готелів. Характеристики ємності і якості об'єктів.

Розвиток MICE- туризму в Україні набирає обертів та з кожним роком цей вид туристичного бізнесу зміцнюється все більше. Очевидно, що попит на бізнес та конгрес – готелі в бізнес-інфраструктурі України та якісні бізнес-послуги постійно зростатимуть. Україна має всі можливості стати країною туристичного бізнесу світового класу, але для цього потрібно докласти чимало зусиль для розбудови та вдосконалення бізнес-інфраструктури великих міст, налагодження співпраці з провідними міжнародними організаціями ділового туризму та галузі зустрічей та залучення фінансової підтримки з боку держави.

Література:

1. Що таке MICE-туризм? URL: <https://b2b.onetwotrip.com/blog/business-trip/chto-takoe-mice-turizm/> (дата звернення: 01.05.2020).
2. Зайцева Г. Чим привабити ділового туриста?. Нижегородський діловий журнал Діловий тиждень. 2017, № 5 (104), с. 35.
3. Маклашіна Л. Р. Діловий туризм – інструмент просування індустрії туризму. Актуальні питання економічних наук: матеріали I Міжнар. науч. конф. 2011.с.122-125. URL: <https://moluch.ru/conf/econ/archive/11/1114/> (дата звернення: 03.05.2020).

Кривоберець М. М.

доцент кафедри міжнародних відносин
та організації туристичної діяльності

*Міжрегіональна Академія управління персоналом
м. Київ, Україна*

УПРАВЛІННЯ ЗДАТНІСТЮ ТУРИСТИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ УКРАЇНИ ДО ВЕДЕННЯ КОНКУРЕНТНОЇ БОРОТЬБИ

Управління потенціалом конкурентоспроможності туристичного оператора неможливе без всебічної оцінки та аналізу його складових. В результаті опрацювання наукової літератури було виявлено, що процес діагностики потенціалу конкурентоспроможності підприємства ґрунтується на оцінці його компонентів та виявленні їх впливу на процес формування ринкової частки. Зважаючи на структуру потенціалу конкурентоспроможності туристичних операторів, доцільно проаналізувати методичні підходи до оцінки людського, фінансового та організаційного потенціалу.

В науковій літературі класифікують методи оцінки людського потенціалу підприємства на кількісні, якісні та комбіновані або на вартісні (витратні), результативні, інтегральні, порівняльні.

Основним недоліком використання вартісного методу для оцінки людського потенціалу туристичного оператора полягає в статичності отриманого результату. Грошова інтерпретація людського потенціалу не несе в собі інформації про його вплив на формування конкурентоспроможності, крім того, основою оцінки слугують показники витрат на працівників, що не в повній мірі характеризує потенціал як такий [1, с. 5].

Результативний підхід до оцінки також є досить вузьким, адже передбачає розрахунок прибутковості праці, трудомісткості, що має складнощі реалізації в умовах підприємств сфери послуг. Праця персоналу туристичного оператора є креативною, а отже складно піддається оцінці.

Аналогічна проблема стосується і порівняльних методів, адже кожний окремий проект щодо розробки та планування тура має не

тільки циклічні процеси, які можуть бути виміряні певною мірою, а нові, які залежать від зміни вимог до характеристик майбутнього продукту [2, с. 123].

Найточнішими і часто вживаними являються інтегральні методи оцінки людського потенціалу, адже дозволяють охопити цілий комплекс факторів, що впливають на кінцевий результат заданої цілі, а за їх рівнем можна стверджувати про наявний стан процесу формування даного показника. Індикаторами оцінки людського потенціалу можуть виступати: освіта, вік, досвід, наявність специфічних навичок тощо.

Враховуючи специфіку діяльності туристичного оператора, пропонуємо розраховувати людський потенціал як середнє геометричне індикатора комп'ютеризації персоналу, індикатора сталості персоналу та індикатора кваліфікації персоналу.

Індустрія подорожей і туризму набуває все більшого значення в світовій економіці. Так, у 2018 році галузь допомогла згенерувати 10,4% світового ВВП та аналогічну частку зайнятості, а кількість туристів, які подорожували за кордон досягла 1,4 мільярда. За останні десятиліття спостерігається стабільна динаміка зростання галузі: з 2012 року зростання сукупного експорту туризму (+ 4%) перевищив зростання сукупного товарного експорту (+ 3%). За такої динаміки до 2030 року кількість туристів має зрости до 1,8 мільярда [3].

У світлі такого розширення лідерам галузі та іншим зацікавленим сторонам доведеться приділяти більшу увагу конкурентоспроможності з метою зміцнення своїх позицій в умовах зростаючого ринку. Це представляє величезний потенціал як для сектора, так і для світової економіки, оскільки подорожі ще більше демократизуються. Країни, що розвиваються, вносять більшу частку мандрівників до глобального ринку і стають все більш бажаними напрямками, оскільки підвищують рівень конкурентоспроможності національного сектору туристичних послуг.

Зростання конкурентоспроможності туристичного бізнесу традиційно сприяє позитивним економічним змінам в народному

господарстві країн – від збільшення ВВП та зайнятості робочої сили, до економічного розвитку регіонів різних рівнів. Протягом останніх чотирьох років на глобальному ринку туристичних послуг спостерігається стабільне зростання рівня конкурентоспроможності ряду країн, що спричинено активізацією авіаперевезень, цифровізацією галузі та міжнародною відкритістю.

Поліпшення інфраструктури повітряного транспорту помітно збільшило пропускну спроможність маршрутів та кількість авіакомпаній. В країнах з нижчим рівнем доходів прогресує напрямок міжнародної відкритості. Цифровізація сприяла зростанню кількості людей, які користуються підключенням до Інтернету, тобто більше економік зараз в змозі скористатися зростаючим списком цифрових туристичних послуг. Подорожі також стали менш дорогими та більш безпечними. Нарешті, уряди країн визнають пріоритетність розвитку туристичної галузі, тому реалізують бюджетні та небюджетні інструменти її розвитку [2, с. 125].

Лідерами за індексом конкурентоспроможності туристичної галузі протягом 2017–2019 років являються наступні країни (від найвищого до найнижчого показника): Іспанія, Франція, Німеччина, Японія, США, Великобританія, Австралія, Італія, Канада та Швейцарія. Серед 35 країн з найвищим рівнем конкурентоспроможності туристичної галузі порівняно з 2017 роком найбільш стрімких змін зазнала Індія (піднялася в рейтингу з 40-го місця на 34-те), серед країн між 36 та 70 місцем – Єгипет (з 74-го до 65-го), серед країн між 71 та 105 місцем – Сербія (з 95-го на 83-тє), серед решти країн в рейтингу – Бангладеш (зі 125-го на 120-те). У 2019 році Україна перемістилася з 88-го місця на 78-ме, що вказує на стрімкі позитивні зміни в національному господарстві [4,5].

Постійний моніторинг уподобань клієнтів являється особливо актуальним для туристичних операторів України, які спеціалізуються на виїзному туризмі, адже дані учасники ринку займаються створенням нових продуктів на основі можливостей та технологій інших країн.

Література:

1. Андрющенко К.А., Андрющенко Е.А. Особливості процесного управління при розробці конкурентної стратегії підприємства. *Економіка та держава*. 2016. № 9. С. 4–8.
2. Білоусова А.Ю. Особливості управління туристичними підприємствами / Ю.С. Погорелов, А.Ю. Білоусова // *Методологія та практика сталого розвитку туризму* : кол. моногр. – Полтава : Астроя, 2018. – С. 119-129.
3. World Travel & Tourism Council. URL: <https://www.wttc.org/>
4. Crotti R., Misrahi T. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2017. – Geneva: World Economic Forum, 2017. – 370 p.
5. Calderwood L. U., Soshkin M. The Travel & Tourism Competitiveness Report 2019. – Geneva: World Economic Forum, 2019. – 112 p.

Рогович К. В.

студентка ННІ бізнесу і менеджменту

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка
м. Харків, Україна*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ

Актуальність фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства зумовлена передусім необхідністю забезпечити виживання підприємства в сучасних умовах ринкової економіки. Фінансова робота підприємств має низький рівень якості, фінансовий аналіз на підприємствах носить не систематичний характер, поглиблений аналіз робиться вже після виникнення проблем у діяльності підприємства.

Загальні підходи до проведення аналізу фінансового стану підприємства висвітлені у працях таких вчених, як А.В. Ковалевської, Т.Д. Косової, Л.В. Кузьменко, Р.Г. Майстро, Т.П. Ніколаєвої, А.М. Поддєрьогіна, І.Т. Балабанов, Л.А. Бернстайн, І.О. Бланк, Ю. Брігхем, Л. Гапенські, Т.Р. Карлін, А.П. Ковальов, М.Н. Крейніна, Г.В. Савицька, В.Т. та ін.

Виклад основного матеріалу. Стабільний стан підприємства в конкурентному середовищі залежить від його фінансової стабільності, яка досягається шляхом підвищення ефективності виробництва на підставі економічного використання всіх видів ресурсів з метою зниження витрат.

Під час дослідження підходів до визначення поняття фінансовий стан підприємства отримано ряд наукових визначень. Найбільш змістовними з них є наступні: на думку А.Д.Шеремета, Р.С. Сайфуліна, Е.В. Негашева, фінансовий стан підприємства виражається в співвідношенні структур його активів і пасивів, тобто засобів підприємства і його джерел [1, с. 209].

Автор навчального посібника «Фінансовий аналіз» Косова Т.Д. [4, с. 127] вважає: «найбільш економічно обгрунтованим та об'єктивним є визначення фінансового стану як результату взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, який визначається сукупністю факторів, пов'язаних зі звичайною діяльністю підприємства»;

Автор Кузьменко Л.В. [5] вважає, що «фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості. Він безпосередньо впливає на ефективність підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів»;

На думку Ніколаєвої Т.П. «фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю показників, що відображають процес формування і використання його фінансових ресурсів. У ринковій економіці фінансовий стан підприємства відображає кінцеві результати його діяльності, які цікавлять не тільки працівників підприємства, але і його партнерів, державні, фінансові, податкові та інші органи».

Найбільш точне пояснення поняття фінансовий стан підприємства наведено автором Майстро Р.Г. [5, с. 165] «фінансовий стан підприємства -це дуже важливий критерій його успішності, який показує вміння підприємства вдало керувати фінансовими операціями, зокрема вчасно проводити грошові розрахунки, та

характеризується сукупністю показників, які відображають кінцеві результати його діяльності, в яких в свою чергу зацікавлені усі, пов'язані з діяльністю підприємства». Фінансовий стан підприємства – категорія, яка відображає стан капіталу у процесі його кругооберту у фіксований момент часу. Характеризує здібність підприємства до саморозвитку та самофінансування.

Аналіз фінансового стану підприємства дозволяє оцінити стан підприємства в поточний момент, виявити джерела формування коштів, оцінити можливі темпи розвитку підприємства та спрогнозувати подальший стан підприємства. Метою фінансово-економічного аналізу є оцінка фінансового стану підприємства на кінець звітного періоду з урахуванням динаміки його змін, виявлення факторів, що вплинули на ці зміни, та прогнозування майбутнього фінансового стану підприємства. Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні і потенційні можливості [3, с. 123]. Фінансовий аналіз підприємства складається з наступних етапів: оцінка майнового стану підприємства та динаміка його змін; аналіз фінансових результатів діяльності підприємства; аналіз ліквідності; аналіз ділової активності; аналіз платоспроможності; аналіз рентабельності. Показники оцінки фінансового стану підприємства мають бути такими, щоб усі ті, хто пов'язаний із підприємством економічними відносинами, могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а відповідно до цього прийняти рішення про економічну доцільність продовження своїх відносин з підприємством або встановлення цих відносин. Отже, показники оцінки фінансового стану мають бути такими, щоб кожний партнер зміг зробити свій вибір. Аналіз фінансового стану – це аналіз, об'єктом якого виступає фінансово-господарча діяльність підприємства, який проводиться на підставі даних бухгалтерської звітності та фінансових показників, призначений як для внутрішнього, так і для зовнішнього використання. Фінансові показники допомагають виявити слабкі та сильні сторони

підприємства, дають можливість побачити зміни у фінансовому стані та виробничої діяльності підприємства, допомагають виявити динаміку і структуру цих змін. Для проведення аналізу фінансового стану і фінансових результатів підприємства використовують різноманітні методи. Виділяють основні методи оцінювання фінансового стану:

- коефіцієнтний метод передбачає розрахунок певних коефіцієнтів підприємства, які показують як впливають певні фактори на його фінансовий стан. Недоліком такого методу можна вважати трудомісткість.

- комплексний метод виявляє проблемні напрями в діяльності підприємства, а також допомагає знайти причини, що їх зумовлюють. Недоліком є його трудомісткість і відсутність нормативних значень більшості коефіцієнтів.

- інтегральний метод ґрунтується на розрахунку інтегрального показника. Розрахунок відбувається на базі узагальнювальних показників рівня платоспроможності, фінансової незалежності, якості активів. Недоліком цього методу є виникнення певної неузгодженості понять «ліквідність» та «платоспроможність»;

- безбитковий метод базується на ролі операційного важіля у формуванні результатів діяльності підприємства, на можливості управління його витратами і результатами з метою досягнення необхідних показників безбитковості виробництва. Недолік методу – неможливість урахування стану підприємства в конкретному діловому, кредитному і ринковому середовищах.

За допомогою оцінки майнового стану підприємства є можливість визначити абсолютні і відносні зміни статей балансу за певний період, відслідкувати тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства.

Оцінка майнового стану полягає у розрахунку показників, що характеризують виробничий потенціал підприємства: коефіцієнт зносу основних засобів, корефіцієнт оновлення основних засобів та коефіцієнт вибуття основних засобів.

Аналіз ліквідності підприємства здійснюється за даними балансу шляхом розрахунку коефіцієнта покриття, коефіцієнта

швидкої ліквідності, коефіцієнта абсолютної ліквідності та чистого оборотного капіталу, та дозволяє визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання.

Аналіз ділової активності дозволяє проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, ефективність використання фінансових ресурсів як в цілому, так і в розрізі окремих складових. Здійснити це можна за допомогою аналізу швидкості обертання фінансових ресурсів підприємства. Фінансовий стан підприємства може бути стійким, нестійким та кризисним. Фінансово стійке підприємство своєчасно сплачує податки, внески, заробітну плату працівникам а також дивіденди акціонерам [2, с. 47-48].

Для правильного аналізу фінансового стану підприємства необхідно поєднання трьох складових:

1. Що підприємство бажає досягти в конкретному випадку, визначаючи фінансовий стан підприємства.
2. Як виміряти фінансовий стан підприємства.
3. Як його оцінити.

За результатами аналізу підприємство може зробити висновки про свій дійсний економічний стан, оцінивши ступінь впливу кожного з показників або факторів на фінансовий стан. Аналіз фінансового стану підприємства є визначенням поточного стану, а також виявлення подальшого прогнозу з метою збільшення прибутку і зменшення витрат, а також бути конкурентно-спроможним в умовах ринкової економіки. Отже, фінансовий стан підприємства – це один із критеріїв його успішності, що показує вміння підприємства розумно та вдало керувати фінансовими ресурсами.

Література:

1. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України. К.: АСК, 2003.
2. Каменева І.А. До питання поняття фінансового стану організації, 2014.
3. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності АПК. Мінськ: Нове знання, 2001. – 516 с.
4. Косова Т.Д. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Т.Д. Косова. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 440 с.

5. Майстро Р.Г. Важливість систематичного проведення аналізу фінансового стану підприємства / Р.Г. Майстро, А.А. Позднякова // Вісник НТУ «ХПІ», серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва». – 2013. – № 20 (993). – С. 163-168.

Савочкова Р.В.

студент

Науковий керівник: **Смирнова І.І.**
кандидат економічних наук, доцент

*Донбаська державна машинобудівна академія
м. Краматорськ, Україна*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

У сучасному світі все частіше підіймається питання соціальної відповідальності у зв'язку з посиленням глобалізації, нестачею робочих місць, погіршенням екології. Воно направлено на урівноваження соціальної, економічної та екологічної сфер пов'язаних з діяльністю компаній.

Зі зазначеного вище, я погоджуюсь з таким фундаментальним поняттям корпоративної соціальної відповідальності, який надає Ф. Котлер у своїй роботі: «Корпоративна соціальна відповідальність – це вільний вибір компанії на користь зобов'язання підвищувати добробут суспільства, реалізуючи відповідні підходи до ведення бізнесу і виділяючи корпоративні ресурси» [1].

Соціальна відповідальність вітчизняних компаній в першу чергу полягає в максимально повній сплаті податків, дотримання законодавства про працю та охорону навколишнього середовища, в створенні робочих місць, в добродійних заходах. Всі ці заходи спрямовані на зовнішнє середовище компаній. Серед ініціатив, які спрямовані на внутрішнє середовище, можна виділити наступні: підвищення продуктивності, поліпшення конкурентоспроможності, оптимізація витрат, реалізація стратегії подальшого розвитку,

покращення іміджу, збільшення товарообігу та кількості споживачів. Для спонукання розвитку соціальної відповідальності можуть викликати наступні чинники [2, с. 27].

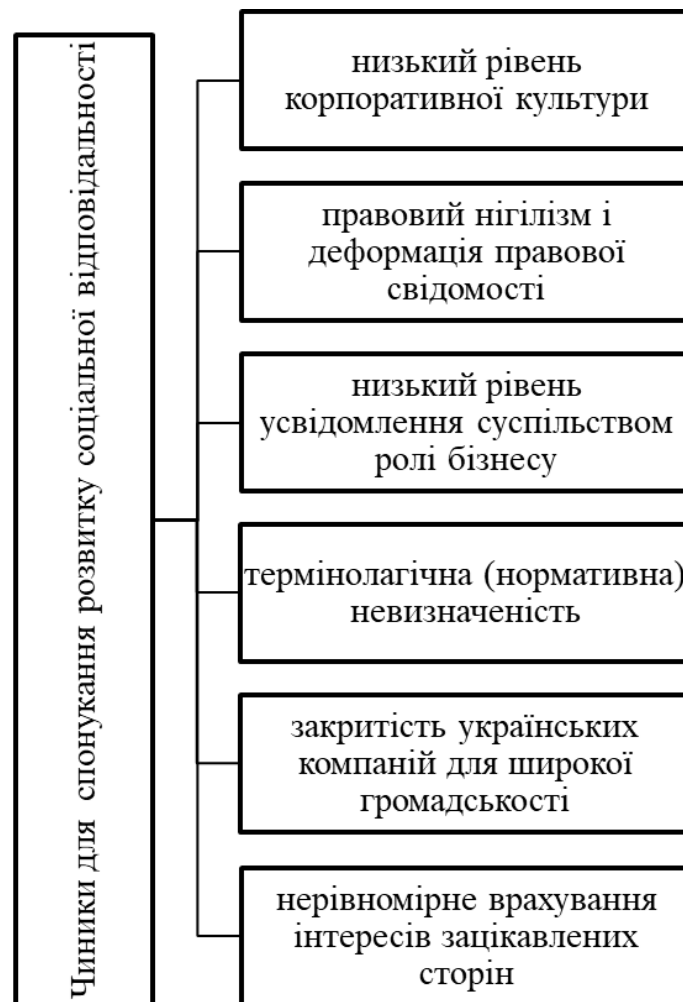

Рис. 1. Чинники для спонукання розвитку соціальної відповідальності

Джерело: сформовано автором на основі джерела 2

Міжнародний досвід впровадження корпоративної соціальної відповідальності переконує, що це допомагає компаніям підвищувати ділову репутацію, встановлювати довірчі відносини з державою і суспільством [3].

Найпоширеніші практики впровадження корпоративної соціальної відповідальності у компаніях в Україні реалізуються у напрямках наведених у рис. 2 [3].

Рис. 2. Напрямки реалізації впровадження КСВ

Джерело: сформовано автором на основі джерела 3

Отже, можна зробити висновок, що соціальна відповідальність є важливим фактором сталого розвитку суспільства щодо забезпечення робочих місць, введення здорової конкуренції, забезпечення гідного та безпечного екологічного становища, як на національному так і на світовому рівнях. Сукупність соціальних, екологічних та економічних сфер можливо завдяки відповідальності держави, як макросистеми, компанії, як мікросистеми та людини, як індивіда. Це сприятиме формуванню у суспільства нового сприйняття, та знаходження нових рішень для подолання проблем.

Література:

1. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Ф. Котлер, Н. Лі ; Пер. з англ. С. Яринич. – К. : Стандарт, 2005. – 302 с.
2. Комарова К. В. Соціальна відповідальність як складова стратегії розвитку бізнесу на підприємствах України / К. В. Комарова, Н. В. Ковальчук // Інноваційна економіка. – 2016. – № 5-6. – С. 25-30.
3. Бобко Л. О. Сучасні тенденції та проблеми корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в Україні / Л. О. Бобко, В. В. Беднарчук, М. М. Тишковець // Молодий вчений. – 2019. – № 4(2). – С. 461-465.

Стамбул М. А.

студент

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА РИНКУ КЕРАМІКИ

На сьогодні ефективна політика управління маркетинговим забезпеченням є одним із основних елементів управління підприємством для його ефективного існування в умовах ринкової конкуренції.

Особливості застосування комплексу пошукової оптимізації (SEO) досліджувалися у працях Дрокіної Н.І. [2], Литовченко І.Л. [4], Успенський І.В. [7], Плєскач В.Л. [6], Каптюхін Р.В. [3].

Протягом 2011-2019 років ринок керамічної плитки в Україні скорочувався, а кількість гравців на ньому майже не змінилась. При цьому скорочення ринку, відбулось здебільшого за рахунок зменшення обсягів реалізації імпортової продукції. Отже, конкуренція на даному ринку посилюється із кожним роком, та, переважно серед вітчизняних підприємств [1]. Для визначення шляхів удосконалення маркетингового забезпечення було проаналізовано діяльність ТОВ «Край Керама» та визначено основні недоліки та можливості до удосконалення у розрізі маркетингового забезпечення компанії.

Для залучення одного з основних сегментів цільової аудиторії, а саме покупців керамічної плитки «для себе», можемо визначити доцільність застосування пошукової оптимізації.

Згідно сучасної теорії пошукової оптимізації, SEO включає [2, с. 128]:

- внутрішню оптимізацію (ключові слова, анкор посилань, людинозрозумілі url, метатеги і мікророзмітка тощо);
- зовнішню оптимізацію – це комплекс заходів, спрямованих на отримання цільових зовнішніх посилань на ресурс (посилання тощо);

– поведінкові фактори (зручність та інтуїтивно зрозумілий інтерфейс, залучення користувачів на сайт, їх утримання, читабельні тексти, відео, ігри на сайті, новини з теми).

Враховуючи невеликий розмір компанії та, зокрема, відділу маркетингу, необхідно розрахувати поточне навантаження на відділ та оцінити можливості збільшення кола повноважень наявних співробітників підрозділу. Та, у разі потреби, розрахувати витрати на впровадження нової посади.

Було розраховано витрати часу на виконання нових службових обов'язків. Для того щоб «виховати» професіонала з SEO із числа наявних співробітників маркетингового відділу треба виокремити вільний час для проходження курсів SEO що будуть тривати 2 місяці по 6 годин на тиждень [3, с. 76].

Лише менеджер з реклами та PR має вільний час для проходження курсів пошукової оптимізації. Зважаючи, що для виконання робіт з пошукової оптимізації потрібні проект-менеджер та співробітник відділу маркетингу, необхідно тимчасово наймати проект-менеджера або впровадити нову посаду в організаційну структуру відділу.

Допоміжним співробітником із відділу маркетингу для виконання обов'язків проект-менеджера було обрано менеджера з реклами та PR, у зв'язку з наявністю у нього достатнього ресурсу невикористаного часу [7, с. 144].

Прийняття рішення про найм проект-менеджера буде здійснено на основі розрахунку витрат на обґрунтування введення цієї посади, складання посадової інструкції, пошук та відбір кандидатів.

Для оцінки ефективності введення нової посади було обрано термін у рік. Було визначено заробітну плату у розмірі 18000 грн на місяць, та додаткові витрати у 5250 грн. на обґрунтування введення цієї посади, складання посадової інструкції, пошук та відбір кандидатів тощо. Додаткові витрати були розраховані на основі вартості людино-годин витрачених співробітниками, що були задіяні у процесі найму [6, с. 101-102].

Для впровадження комплексу SEO буде доцільно встановити бюджет у 20000 грн. на місяць. У подальшому бюджет може корегуватися в залежності від ефективності впроваджених заходів.

Для розрахунку доцільності та ефективності впровадження комплексу SEO ми пропонуємо розрахувати прогнозні показники фінансової діяльності підприємства без урахування введення нової посади та порівняти із фактичними результатами на кінець року. Прогнозні показники фінансової діяльності представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Показники фінансової діяльності ТОВ «Край Керама» тис. грн

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Чистий дохід від реалізації	138087	175505	196777	235648	281970	337397	403720
Собівартість реалізованої продукції	91300	110066	142271	154568	188021	224981	269206
Витрати на збут	33084	34716	39494	42152	45725	49600	53804
Різниця чистого доходу від реалізації та основних витрат	13703	30723	15012	38928	48224	62817	80711

**Прогнозні показники засновані на даних за попередні періоди*

Джерело: складено автором на основі [8]

$(18000 + 20000) \cdot 12 + 5250 = 461250$ грн. Ця сума складає 0,73% від різниці чистого доходу від реалізації та основних витрат 2019-го року.

Без урахування заходів, пов'язаних із пошуковою оптимізацією, які будуть реалізовуватися новим співробітником, фінансові аналітики компанії прогнозують рівень обсягу продажів у 0,7 млн. кв. м. (зростання на 7,2%) у 2020 році [5].

Тож якщо обсяг продажів зросте більше ніж на 7,93% (7,2% + 0,73%), то можна стверджувати про ефективність введення комплексу SEO та нової посади.

Література:

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Дрокіна Н. І. SEO-оптимізація сайту підприємства як інструмент інтернет-маркетингу / Дрокіна Н. І. // Міжнародні економічні відносини та світове господарство, 2013. – № 19. – С. 127-132.
3. Каптюхин Р.В., Романов А.А. Реклама. Интернет-реклама / Московская финансово-промышленная академия. – М., 2004. – 140 с.
4. Литовченко І. Л. Интернет-маркетинг. Навчальний посібник – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 332 с.
5. Офіційний сайт KERAMA MARAZZI. URL: <https://kerama-marazzi.com.ua>.
6. Плескач В. Л. Електронна комерція : підручник / В.Л. Плескач, Т. Г. Затонацька. – К. : Знання, 2007. – 535 с.
7. Успенский И. В. Интернет-маркетинг : учебник / И.В. Успенский. – СПб. : Изд-во СПГУЭиФ, 2003. – 197 с.
8. Фінансова звітність ТОВ «Край Керама» за 2014-2017 роки. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/25290826>.

Сташко І. В.

кандидат економічних наук, доцент

*Вінницький фінансово-економічний університет
м. Вінниця, Україна*

Сук В. М., Кулик К. М.

студентки

*Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця, Україна*

ІННОВАЦІЇ В РЕСТОРАННОМУ БІЗНЕСІ

В наш час на сьогоднішній день в ресторанному бізнесу є величезна конкуренція і для того, щоб втриматися на ринку конкурентоспроможному потрібно активно розвиватися: вдосконалювати свої навички як теоретичні так і практичні, оскільки ринок не стоїть на місці, а досить швидкими темпами розвивається і це відчують клієнти, які відвідують даний заклад. Власникам

необхідно постійно контролювати якість обслуговування клієнтів (надання послуг) та надавати якісні умови для перебування клієнтів, адже клієнт відчуває яка до нього була гостинність, до і підчас перебування в будь – якому закладі і це дуже актуально, адже побувавши один раз клієнт робить висновки зважаючи на всі елементи від якого у нього почалося відношення в закладі: «Як його зустріли на терасі закладу?», «Які компліменти сказали?», «Яким поглядом та тоном промовили слова?», «Як відреагували на питання клієнтів?». Адже кожна із цих складових впливає на загальне враження клієнта про сам заклад ресторанного бізнесу, крім того клієнт по відношенню до себе може зробити висновок про господаря закладу.

Вивченню питань інновацій в ресторанному бізнесі відводиться значне місце та багато науковців вітчизняних та дослідників займаються цією проблемою серед них: О. Борисова, О. Головка, Г. Круль, М. Мальська, І. Мініч, Л. Нечаюк, І. Левицька, Н. П'ятницька, О. Шаповал, В. Юрьєв і т. д.

Для підприємств ресторанного бізнесу важливим є надання послуг максимально високої якості. Ресторанний бізнес – це живий організм, тобто «серце бізнесу», яке повинно функціонувати цілодобово, і якість його роботи безпосередньо пов'язана з тим, наскільки грамотно організована робота з надання основних та супутніх послуг. Сьогодні стає все складніше завоювати довіру у клієнтів адже кожен відвідувач це особистість, яка хоче максимальної уваги до себе та комфорту перебування в закладі і кожна складова частина інтер'єр, декор, кольорова гама, розкішність, запах відіграє надзвичайне ставлення у клієнтів про заклад.

Аналізуючи ринок ресторанного бізнесу слід відмітити, що ресторани бізнесу в 2019 році, активно перейшли на систему подавання страв з ексклюзивних білих тарілок різної форми, а також любляють подавати страви з м'яса птиці та свинини чи телятини на дерев'яних дощечках, що надає страві вишуканості, неймовірності та величі. Крім того кожен заклад має свою коронну страву від шеф – повара, де любителі смачненько поїсти можуть

замовити дану страву, яка приготовлена по особливій технології шеф – повара і всі секрети відомі лише йому і більше нікому.

Особливої інновації в нас в Україні набула поширення **мікрогрін, мікрозелень** – ці поняття стали вже «своїми» в нашій сучасній фуд-культурі. Шеф-кухарі каліфорнійських ресторанів ще наприкінці 80-х почали використовувати мікрогрін для прикраси своїх страв. Україна вже сьогодні активно впроваджує у своєму ресторанному бізнесі мікрозелень вона може бути з соняшника, люцерни, пшениці, гороху. Мікрозелень додають до салатів, смузі, супів, сендвічів і тостів. На сьогодні багато фермерських господарств займаються вирощуванням мікрозелені не тільки в США, а і в Європі. Знайти мікрозелень можна вже і в супермаркетах. Мікрогрін – це нова і сучасна ЗСЖ-культура, яка впевнено зайняла свою позицію в дієтології і нутриціології.

Мікрогрін – це невеликі **паростки** овочів, зелені і трав, які збирають і вживають в їжу після 7-14 днів від початку посіву. Розміри варіюють від 2,5 до 4,0 см. В мікрозелені майже всіх вирощуваних культур від броколі до вівса, від гороха до люцерни сконцентрована добова норма вітаміну С, каротину, фосфору, заліза, магнію і кальцію. Не кажучи вже про вітаміни, яких там цілий комплекс – D, B, PP, E, A, K. І це природньо. Адже саме на момент проростання зернятка на нього припадає максимальна концентрація життєвої енергії для його подальшого розвитку в повноцінну рослину.

Вживаючи мікрозелень і проростки насіння ми отримуємо ущільнений до розміру зерна і міні паростка життєво необхідний комплекс мінералів, вітамінів, мікроелементів. Притому розроблений і підібраний самою природою. Для прикладу розглянемо та проаналізуємо кілька мікрогрін щоб зрозуміти їхні корисні властивості: Мікрогрін люцерни ніжно зеленого кольору тонкі паростки. Так виглядає ця мікрозелень. Зазвичай в дорослому вигляді люцерна використовується як кормова культура в сільському господарстві. Але в силу своїх лікувальних властивостей, в силу багатства мінералів і вітамінів, мікро-зелень люцерни за правом зайняла одне з перших місць серед мікрогринів, які

вирощують сьогодні. Знижує рівень холестерину в крові, чим знижує ризик захворювання цукровим діабетом, покращує зір, сприяє схудненню, виводить токсини і шлаки з організму, зміцнює нервову систему. Напевно достатньо, щоб полюбити цю чудову рослину і включити її до свого раціону. Мікрогрін гороху мало знайдеться людей, які не люблять смак молодого зеленого горошку. Такий молочно-солодкий, з тонким ароматом. Але, на жаль, період, коли можна їм насолоджуватися – недовгий. Горох швидко стає твердим і потребує вже термічної обробки для вживання. В ній ми знайдемо саме той улюблений солодкуватий смак, хрумку структуру і свіжий аромат молодого гороху. Окрім смакової радості (особливо посеред зими) мікрогрін горошку укріпить ваш організм, допоможе налагодити травлення, шкірі надасть свіжості і молодості. Втім це стосується будь-якої клітковини, оскільки надмірне захоплення може надати зворотній ефект. Ще одна особливість пророслих зерен в тому, що ензими, які в них знаходяться, можуть уповільнити процес перетравлення. Тому і рекомендують проростки зернових перебивати блендером, а вже потім додавати до смузі, фрешів, салатів, супів. Тому саме на сьогодні є інноваційним самедодавання до страв мікрозелені і корисно і смачно, а страва виглядає неповторно на тарілі чи на дерев'яній дощечці.

Крім смачних страв, має бути приємна атмосфера закладу: жива музика, можливість під'єднатися до безкоштовного бездротового Інтернету Wi-Fi, а якщо на території ресторану є готель з різними номерами та додатковими послугами такими як масаж, сра-салон, басейн, то такий ресторанний бізнес має величезні можливості та пріоритети завоювати собі достойне місце на конкурентоспроможному ринку.

Сучасні ресторани все частіше пропонують гостям організацію бізнес-конгресів, зали для прес-конференцій, допомогу в організації переговорів з клієнтами та партнерами [2, с. 225]. Для цих цілей створюються не тільки конференц-зали, але і лобі-бари і просто вестибюлі, де може бути організована кава-брейк або фуршети організовані під відповідну тематику. При цьому «ділові»

ресторатори ще й вибирають особливе розташування, зручне з точки зору транспортних розв'язок. Сучасні інновації коштують недешево, проте власники ресторанного бізнесу все одно витрачаються на них величезні кошти, тому що тільки так можна забезпечити власне виживання на ринку. І однією з найпопулярніших нині розробок є електронне управління рестораном – для ресторану під замовлення створюється спеціалізована система, до якої підключаються всі співробітники. За допомогою внутрішньої системи керівник може бачити в кінці місяця які страви та напої користуються найбільшим попитом, а які страви меншим попитом і на що потрібно звернути увагу. Система управління бізнесом показує які товари є на складі та в якій кількості, або товари у яких термін придатності наближається до завершення або завершується і система попереджає за такі види товарів.

Багато закладів вже починає поступово переходити на такі зручності для клієнтів як: інтерактивне меню – відвідувачі користуються екраном, вбудованим в стіл, вибираючи з його допомогою страви і кличучи офіціантів; – екрани-планшети на столах – поки замовлення готується, відвідувач може почитати свіжі новини, дізнатися про ресторан побільше, замовити таксі тощо; Скориставшись ними, клієнти можуть побачити меню всіх точок харчування в ресторані, вибрати кращу з них і заздалегідь прорахувати свій середній чек.

Автоматизація ресторану – це шлях до успіху. Встановивши подібну програму, власники практично відразу відзначають позитивну динаміку в роботі закладу. Персоналу стає легше працювати, скорочується час на облік продуктів і калькуляцію страв. Зловживання співробітників припиняються. І, звичайно ж, інновації в ресторанній сфері стосуються не тільки інформаційних технологій [3, с. 333].

Ресторани широко використовують практику «відкритих кухонь», коли страви готуються прямо на очах у клієнтів. Такі кухні відмінно вписуються в сучасні інтер'єри, не доставляють гостям будь-яких незручностей (поширення запахів, жар від плити,

бруд в залі тощо) і стають відмінним засобом реклами для закладу, який йде в ногу з часом.

Ресторанний бізнес є галуззю з високим рівнем насичення інформації і його успіх безпосередньо залежить від швидкості передачі й обміну інформацією, від її актуальності, своєчасності отримання. Розвиток ресторанного бізнесу передбачає широке використання новітніх інформаційних технологій як в сфері введення нових ресторанних послуг, так і в їх просуванні на ринок. Цілком очевидно, що введення інноваційних технологій стало невід'ємною умовою підвищення конкурентоспроможності ресторанного бізнесу, а також сприяє поліпшенню якості обслуговування.

В умовах безперервних економічних змін інновації стають основним чинником, що сприяє динамічному розвитку і підвищенню результативності функціонування підприємств ресторанного бізнесу. Міжнародний досвід успішної діяльності ресторанних підприємств свідчить, що безальтернативний шлях виживання в умовах глобальної конкуренції побудований на інноваційній основі при активному використанні сучасних науково-технічних досягнень, а також готовності ресторанів до інновацій та нововведень.

Література:

1. Портал гостиничного и ресторанного бизнеса [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://prohotelia.com.ua/>
2. Шаповалова О.М. Інноваційна діяльність, як основа підвищення конкурентоспроможності готельного господарства / О.М. Шаповалова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – № 16. – С. 224–228.
3. Борисова О.В. Тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні / О.В. Борисова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2012. – Вип. 1(2). – С. 331–338.

Телепнєва О. С.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту

*Харківський інститут ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
м. Харків, Україна*

КАР'ЄРНО-ПРОФЕСІЙНІ РИЗИКИ ПЕРСОНАЛУ АНТРОПОТЕХНІЧНИХ СИСТЕМ У СУЧАСНОМУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Антропотехнічна система (АТС) – складне системне поєднання матеріальних, нематеріальних, людських ресурсів, яке спрямоване на досягнення цільової функції системи. Незважаючи на розмаїття АТС, різноманітні галузі функціонування й різний ступінь складності ці системи мають багато спільних рис. Складні АТС є ієрархічними системами, на нижньому шаблі яких знаходяться атомарні АТС, які поєднуються у більш складні системи, що включають до свого складу компоненти матеріального, інформаційного й інших видів забезпечення [1].

Зазвичай, саме атомарні АТС, поєднуючись, виконують цільову функцію складної АТС. Додаткові структурні компоненти складної АТС забезпечують функціонування атомарних АТС та виконання ними цільової функції складної АТС [2].

Прикладами АТС є:

- центр механообробки, який поєднує механообробний верстат та верстатника (оператора);
- виробнича дільниця або цех, що включає до свого складу певну кількість центрів механообробки, та додаткові структурні підрозділи, які забезпечують функціонування центрів механообробки;
- атомарна транспортна АТС, яка утворена транспортним засобом та персоналом, що керує ним;
- транспортне підприємство, яке включає до свого складу декілька атомарних транспортних АТС, а також низку структурних підрозділів, які забезпечують функціонування АТС.

Важливою складовою будь-якої АТС є підсистема управління, яку утворюють матеріальні й нематеріальні компоненти системи управління, а також персонал, що здійснює управління АТС.

Зростання складності задач, які виконуються атомарними АТС, підвищення відповідальності за результат функціонування системи та наслідки невідповідного виконання нею цільової функції обумовлюють високі вимоги до здатності до праці персоналу АТС.

Здатність до праці персоналу АТС складається з:

- природних можливостей фізично-психологічної здатності до праці, яка характеризує поточний стан робітника та його здатність ефективно діяти для досягнення цільової функції АТС;
- кваліфікації – комплексу знань та навичок, які дозволяють ефективно діяти для досягнення цільової функції АТС;
- мотивації до праці, яка характеризує поточну зорієнтованість робітника на ефективні дії для досягнення цільової функції АТС.

Природні можливості, кваліфікація та мотивація змінюються в часі та під впливом відповідних матеріальних витрат. Ці функціональні залежності є унікальними для кожного робітника.

Автор пропонує наступний вигляд вектора здатності до праці:

$$\overrightarrow{K_ОПij} = f(\overrightarrow{K_ОПnij}, \overrightarrow{K_ОПквij}, \overrightarrow{K_ОПміj}), \quad (1)$$

де:

- $\overrightarrow{K_ОПij}$ – вектор, що характеризує здатність і-оператора до виконання j-операції;

- $\overrightarrow{K_ОПnij}$ – вектор, що характеризує природну здатність і-оператора до виконання j-операції;

- $\overrightarrow{K_ОПквij}$ – вектор, що характеризує кваліфікацію і-оператора до виконання j-операції;

- $\overrightarrow{K_ОПміj}$ – вектор, що характеризує мотивацію і-оператора до виконання j-операції;

Кожний компонент вектору $\overrightarrow{K_ОПij}$ обчислюється за залежністю, що має наступні властивості:

- максимальне значення кожного з компонентів вектора $\overrightarrow{K_O\Pi ij}$ не перевищує 1 (одиниця відповідає «ідеальному випадку»);

- відсутність мотивації до праці призводить до нульового значення відповідного компонента вектора;

- відсутність необхідної кваліфікації призводить до нульового значення відповідного компонента вектора;

- зменшення природної здатності до праці зменшує значення відповідного компонента вектору при незмінних інших складових.

Вказаним властивостям відповідає наступна функціональна залежність:

$$\overrightarrow{K_O\Pi ij} = \overrightarrow{K_O\Pi nij} * \overrightarrow{K_O\Pi kvij} * \overrightarrow{K_O\Pi mij} \quad (2)$$

Оператор, на думку автора, є одним з найменш прогнозованих елементів АТС. Тому основним напрямком розвитку антропотехнічних систем є зниження впливу оператора на виробничий процес – впровадження засобів автоматизації технологічного процесу.

Однак для АТС, де існують підвищені вимоги до якості досягнення цільової функції, а також можливі нештатні ситуації з особливо важкими наслідками, необхідно приділяти максимальну увагу підвищенню здатності до праці операторів АТС, як єдиної запоруки безпечного функціонування антропотехнічних систем.

Література:

1. Телепнева О.С. Введення в атомарні антропотехнічні системи [Електронний ресурс] / О.С. Телепнева // Економіка: реалії часу. – 2015. – № 6(22) – С. 156–161 – Режим доступу до журн.: <https://economics.opu.ua/622-2> <https://economics.opu.ua/files/archive/2015/No6/156.pdf>
2. Телепнева О.С. Системний підхід до порівняння системоутворюючих матеріальних компонентів антропотехнічних систем / О.С. Телепнева // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки) . – Х.: НТУ «ХПІ», 2016. – № 27(1199) – С. 86–91. – Бібліогр.: 5 назв. – ISSN 2079 – 0023.

СЕКЦІЯ 5. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Дзюбинська О. В.

старший викладач кафедри будівництва та цивільної інженерії

*Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

КРУГОВА ЕКОНОМІКА ТА ЇЇ РОЛЬ В ПІДТРИМЦІ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Актуальною проблемою сьогодення є те, що життєвий цикл ресурсів не завжди закінчується репродуктивним етапом. У багатьох випадках спостерігається явище, коли на етапі спаду життєвого циклу продукту, останній не трансформується повторно в ресурси, а розглядається виключно крізь призму відходів. Останні, на стереотипному усвідомленні, не розглядаються як виключно «корисні відходи», які можуть бути трансформовані в ресурси, що несуть цінність, а позиціонуються з сміттям, яке немає права на повторне повернення в господарський обіг. Відтак, втрачається можливість стійкості економічної системи, проблема дефіциту ресурсів ще більше поглиблюється, а конкурентні можливості для економік, в тому числі й регіональних, втрачаються.

Зазначені проблеми й покликана вирішувати кругова економіка, яка за визначенням європейських інституцій спрямована на те, щоб збільшити кількість матеріалів, які підлягають рециркуляції та знову спрямувати їх в економіку, що паралельно сприяє скороченню відходів та обмежує добування первинної сировини. При цьому інновації та інвестиції в ці процеси розглядаються як ключові елементи переходу до кругової економіки. Таким чином, кругова економіка сприяє ще й створенню робочих місць, забезпечує можливості для економічного зростання. Відмітимо, що

в круговій економіці інновації також, як і ресурси, виконують деяку кругову функцію. Інновації сприяли нарощенню споживчих благ, поглибленню споживчих настроїв, формували культуру та психологію споживачів, нові винаходи дозволили збільшити час для дозвілля, а відтак споживачі перестали розуміти причини свого благополуччя. Вони повірили в те, що блага постійна величина, що вони дістаються дешево. Звісно, питання ресурсів їх хвилює мало. Тому в круговій економіці інновації мають спрацювати в зворотному напрямку – зі спожитих благ по максимуму отримати корисні для подальшого застосування ресурси. Таким чином, продукція сьогодення стає ресурсами майбутнього. Крім того такі інновації направлені й на збільшення терміну використання продуктів, максимальне збереження корисних властивостей та енергії продуктів.

Перехід міст на принципи кругової економіки дозволить побудувати регенеративну ресурсну систему, яка дозволить відмовитися від відходів, постійно підтримувати ресурсний попит та стійкість життя населення. Міські агломерації мають унікальні можливості для глобальних зрушень у питанні переходу до кругової економіки.

По-перше, відносно невелика територія міста дозволяє зорганізувати зворотні логістичні цикли та цикли збору матеріалів задля подальшого повторного використання.

По-друге, модель кругової економіки може бути успішною в місті із-за того, що тут формується велика та різноманітна пропозиція матеріалів та існує високий потенційний попит на отримані товари й послуги від переробки матеріалів.

По-третє, вважається, що міські органи управління мають більший вплив на систему містопланування та проектування систем мобільності, розвитку інфраструктури, місцевого підприємництва тощо. Це дозволяє управлінській вертикалі більш краще впливати на інтеграцію принципів кругової економіки в політику містобудування та виконувати функціональні цілі.

По-четверте, цифрові технології (маркування активів, геопросторова інформація, управління великими базами даних, форму-

вання інформаційної сітки тощо) сприяють економічній діяльності на засадах кругової економіки в містах.

Завдяки таким технологіям покращуються можливості для збору й аналізу даних про матеріали, аналіз проблем у сфері відходів, інформування з метою прийняття управлінських рішень.

Література:

1. Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР. Дата оновлення: 13.02.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення 10.11.2019)
2. Хандогіна О. В. Особливості організації системи управління та поводження з твердими побутовими відходами на локальному рівні. *Агросвіт*. 2019. № 18. С. 72–82.
3. Мишенин Е. В., Коблянская И. И. Перспективы и механизмы развития «циркулярной» экономики в глобальной среде. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 2. С. 329–343.
4. Ратнер С. В. Циркулярная экономика: теоретические основы и практические приложения в области региональной экономики и управления. *Инновации*. 2018. № 9. С. 29–37. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tsirkulyarnaya-ekonomika-teoreticheskie-osnovy-i-prakticheskie-prilozheniya-v-oblasti-regionalnoy-ekonomiki-i-upravleniya/viewer>. (дата звернення 14.01.2020)

СЕКЦІЯ 6. ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Патинська-Попета М. М.

аспірантка кафедри міжнародних економічних відносин
та європейської інтеграції

*Поліський національний університет
м. Житомир, Україна*

СОЦІАЛЬНО ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ОТГ: ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» (січень 2015 р.) задекларовано впровадження в Україні європейських стандартів життя. Згідно з національним та міжнародним законодавством Україна бере участь у міжнародному співробітництві з питань утвердження прав і свобод людини, максимальне задоволення її потреб у повноцінному житті. Соціальна складова сталого розвитку передбачає ліквідацію бідності та економічної й соціальної ізоляції, розвиток систем охорони здоров'я, освіти, культури, підтримку рекреаційної, громадської та спортивної діяльності, створення чистого природного середовища, дотримання рівності та вільного вибору для всіх членів суспільства.

Реформа децентралізації влади в Україні надала вагомій повноваження органам місцевого самоврядування ОТГ – право та можливість на формування ефективної системи забезпечення соціальними послугами мешканців громади. У компетенції місцевої влади перебуває низка питань сталого соціального розвитку громад, зокрема у сфері управління освітньою мережею, закладами культури, охорони здоров'я, соціального захисту, фізкультури і спорту, надання адміністративних послуг тощо.

Децентралізація повноважень у сфері соціального захисту та соціального забезпечення покликана сприяти наданню громадянам

соціальної допомоги, послуг і пільг на засадах доступності, якості та ефективності [4, с. 87]. Новою редакцією Закону України «Про соціальні послуги» [3] змінено розподіл повноважень центральних і місцевих органів влади щодо надання соціальних послуг та визначено власні повноваження ОТГ, зокрема 17 базових соціальних послуг (ст. 1 ч. 1 та ст. 16 ч. 6), які зобов'язана надавати кожна громада.

Органи місцевого самоврядування ОТГ покликані визначати потреби громади в усіх напрямках соціальної підтримки та ініціювати перед виконавчими органами і депутатським корпусом ради необхідність надання певних соціальних послуг. Місцева громада приймає рішення, виходячи із власних фінансових можливостей і потреб. Кожна ОТГ може створювати структурні підрозділи у виконавчому комітеті зі штатним розписом відповідно до потреб. Для надання соціальних послуг в ОТГ можуть створюватися управління соціального захисту населення, комунальні установи. Можлива організація надання соціальних послуг населенню громад районними територіальними центрами згідно з договорами на засадах співробітництва.

За рахунок бюджетів ОТГ, крім видатків на здійснення самоврядних повноважень, фінансуються делеговані державою видатки на утримання закладів бюджетної сфери. Відповідно до Закону фінансування надання соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організацій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань) та інших джерел, не заборонених законом (рис. 1).

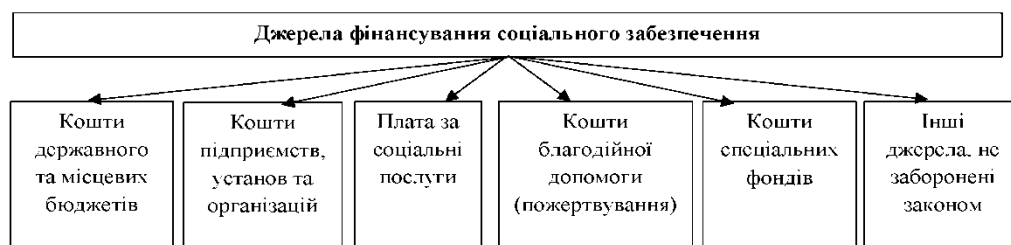

Рис. 1. Джерела фінансування соціального забезпечення в Україні

Джерело: побудовано на основі [3]

У Законі особливий акцент зроблено на фінансування територіальних програм розвитку соціальних послуг, яке повинно здійснюватися за рахунок виділених місцевому бюджету цільових субвенцій чи шляхом кооперування коштів місцевих бюджетів на реалізацію спільних проєктів. Тому актуальним є питання налагодження системи фінансування соціальних потреб громад щодо отримання міжбюджетних трансфертів, фінансування проєктів розвитку, загалом упровадження європейських стандартів надання послуг.

Упродовж останніх років в Україні спостерігається тенденція до збільшення фінансування соціального захисту, що зумовлено зростанням частки вказаних видатків у структурі Зведеного бюджету України (рис. 2).

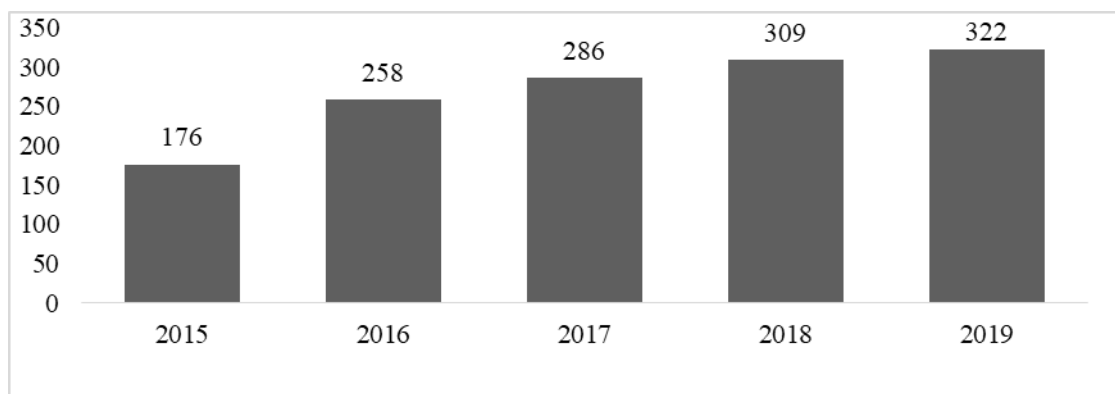

Рис. 2. Динаміка видатків на соціальний захист у структурі Зведеного бюджету України за 2015 – 2019 рр., млрд грн

Джерело: побудовано за даними [2]

Унормована модель адміністрування надання соціальних послуг передбачає утворення управлінських підрозділів із питань соціального захисту населення, введення посад фахівців із соціальної роботи, створення центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП), віддалених робочих місць у старостатах, створення служб у справах дітей тощо. Як показує практика, такі механізми в ОТГ набувають поширення (табл. 1). За наведеними даними, виконавчі органи ОТГ активізували діяльність щодо утворення служби у справах дітей: їх кількість зросла вдвічі. Натомість збільшилася чисельність уповноважених представників

із захисту прав дітей, які мають обмежені повноваження в цій сфері.

Таблиця 1

Адміністрування соціальних послуг в ОТГ України у 2019 р.

Механізми адміністрування соціальних послуг	Кількість	
	станом на 10.01.2019 р.	станом на 10.01.2020 р.
Введення до штатного розпису виконкомів ОТГ спеціалістів, до повноважень яких належить надання соціальних послуг, ос.	815	1 590
Створення комунальних установ, що надають соціальні послуги, засновниками яких є ОТГ, од.	226	342
Укладання угод з іншими комунальними установами (районними/міськими) щодо надання соціальних послуг, од.	621	685
Створення служб у справах дітей, од.	109	220
Введення фахівців із соціальної роботи у штаті КЗ, що надають соціальні послуги, ос.	733	2 312
Наділення відповідними повноваженнями посадових осіб у разі нестворення служб у справах дітей, ос.	368	466

Джерело: складено за даними [1]

Однак переважають підходи, за яких громади не створюють власних структур надання соціальних послуг, а перераховують субвенції районним та обласним органам і закладам, що зумовлено нестачею кадрів та економією бюджетних коштів ОТГ. Законо-

мірно, що за такого підходу порушуються права мешканців громади на отримання базових соціальних послуг.

Із 700 структурних підрозділів соціального захисту населення, які покривають в основному великі населені пункти, лише 237 знаходяться в ОТГ. Майже 70% ОТГ не мають змоги забезпечити якісні соціальні послуги населенню. На 2020 р. Міністерством соціальної політики України заплановано 150 млн грн для надання жителям ОТГ соціального сервісу [5]. Запровадження системи фронт-офісів дозволить надавати соціальні сервіси в кожній ОТГ (навіть у маленькому населеному пункті), наблизивши їх до людей, а також оптимізує роботу всього механізму надання соціальних послуг.

Для сфери соціального захисту населення на рівні ОТГ характерна низка проблем: – відсутність чіткого механізму організації та надання соціальних послуг у громадах; – розподіл повноважень (складність і широке коло власних повноважень ОТГ); – недосконалість чинної системи соціального захисту в частині формування та використання фінансових ресурсів; – незабезпеченість за рахунок власних фінансових ресурсів і відповідно недостатній рівень якості послуг в окремих громадах; – значна нерівномірність у якості надання послуг між територіальними одиницями; – неефективне використання державних коштів на функціонування закладів соціальної інфраструктури; – відсутність компетентності органів місцевої влади в ефективному управлінні закладами.

Проблемні питання пов'язані з диференціацією підходів до організації та надання соціальних послуг в ОТГ (допомога за принципом «єдиного соціального вікна», введення в штат фахівця із соціальної роботи, укладання угод про співробітництво, надання соціальних послуг територіальними центрами соціального обслуговування, створення власних установ відповідного профілю тощо), що зумовило різний стан фінансування в окремих ОТГ.

Необхідність забезпечення належного соціального захисту населення потребує визначення фінансових умов функціонування системи соціального захисту на рівні територіальних громад з

огляду на зміну фінансових відносин між різними рівнями місцевого самоврядування та виникнення окремих ризиків, що супроводжують ці процеси.

Література:

1. Моніторинг процесу децентралізації влади. URL: <https://decentralization.gov.ua/mainmonitoring>.
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>.
3. Про соціальні послуги : Закон України від 17 січня 2019 р. № 2671-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19>
4. Розвиток соціальної сфери територіальних громад в умовах адміністративно-фінансової децентралізації / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; за ред. С. Л. Шульц. Львів, 2018. 140 с.
5. У 2020 році Мінсоцполітики платитиме ОТГ за надані соцсервіси. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/12082>.

СЕКЦІЯ 7. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Бачурін Я. В.

студент

*Криворізький економічний інститут
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»
м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна*

ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий стан підприємства – комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо – господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів. Тобто під фінансовим станом розуміють здатність або нездатність підприємства фінансувати свою діяльність. Він характеризується забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільністю їх розміщення та ефективністю використання, платоспроможністю та фінансовою стійкістю [1, с. 1].

Фінансовий стан підприємства відображає спроможність суб'єкта господарювання фінансувати всі види своєї операційної діяльності, постійно підтримувати належний рівень платоспроможності та інвестиційної привабливості [2, с. 382].

Найбільш доцільно починати аналіз фінансового стану з вивчення джерел формування та розміщення капіталу підприємства, оцінювання якості управління його активами та пасивами, визначення його операційного та фінансового ризиків [8, с. 55].

Фінансовий стан підприємства оцінюється на основі системи показників, які відображають конкурентоспроможність, формування та використання фінансових ресурсів. До основних напрямків

проведення фінансового аналізу відносять: оцінка й аналіз фінансової рівноваги, прибутковості та господарського потенціалу підприємства. Оцінка фінансового стану за результатами проведеного аналізу та прогноз майбутніх значень необхідні для кожного суб'єкта господарювання, бо його подальше функціонування пов'язане з можливістю підтримати свою платоспроможність та доходність [1, с. 2].

Аналіз фінансового стану підприємства включає в себе наступні блоки (рис. 1):

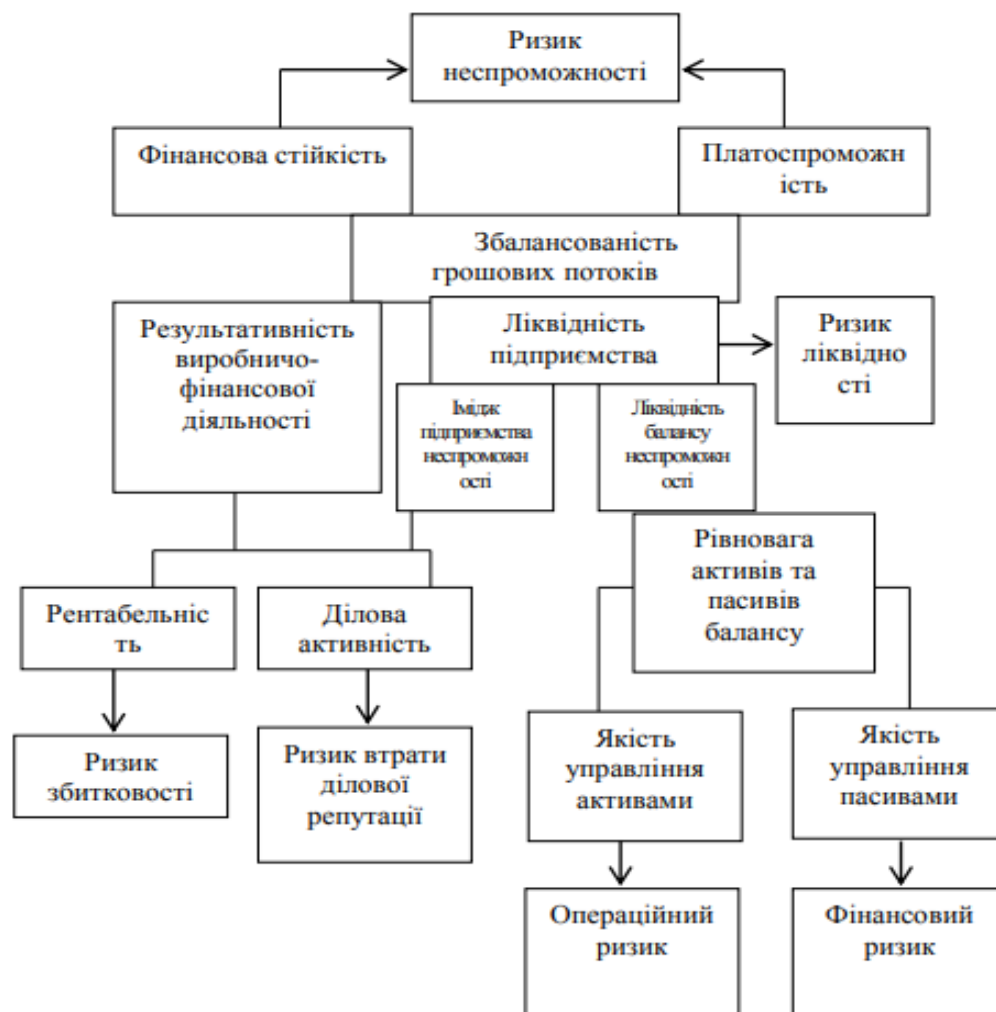

Рис. 1. Взаємозв'язок блоків аналізу фінансового стану підприємства

Найбільш важливими під час проведення оцінки фінансового стану підприємства є показники: ліквідності, які характеризують можливості підприємства погасити свої борги; платоспроможності, які визначають ступінь покриття підприємством позикових коштів;

прибутковості, що порівнюють розміри власних та вкладених коштів та ефективність використання довгострокових та поточних активів [1, с. 2].

На сучасному етапі для оцінки фінансового стану підприємства використовують лише основні показники, за виключенням тих, що дублюються або несуттєво впливають на результати оцінки.

Визначення фінансових показників у вигляді коефіцієнтів базується на співвідношенні між окремими статтями активу та пасиву балансу, фінансових результатів, а також як співвідношення між показниками фінансових результатів та балансу.

Предметом розгляду статті є застосовувані в Україні методик оцінки фінансово – економічного стану суб'єктів підприємницької діяльності (підприємств). Ми розглянемо наступні широко використовувані методики:

- М1 – Методика проведення поглибленого аналізу фінансово – господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Затверджено наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27 червня 1997р. № 81 [3].

- М2 – Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій. Затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого 1998р. № 22 [4].

- М3 – Методика «Про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків». Затверджена Положенням НБУ від 06 червня 2000 р. № 279 [5].

- М4 – Методика «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації». Затверджена Наказом міністерства фінансів України та ФДМУ від 26 січня 2001р. № 49/121 [6].

- М5 – Методика аналізу фінансово – господарської діяльності підприємств державного сектору економіки. Затверджено Наказом міністерства фінансів України від 14 лютого 2006р. № 170 [7].

Під час вивчення даних методик було виявлена розбіжність у розрахункових формулах, критеріях оцінки та назвах показників.

Так, показники, однакові за розрахунком мають різні назви та рекомендовані значення.

Наведемо список обраних з відповідних методик групи коефіцієнтів за їх назвами, розрахунковими формулами та рекомендованими значеннями (табл. 1).

Таблиця 1

**Показники фінансової стійкості,
ліквідності та платоспроможності**

Назва коефіцієнту	M1	M2	M3	M4	M5
1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт швидкої ліквідності	-	-	Коефіцієнт поточної ліквідності <u>Ліквідні активи</u> Поточні зобов'язання > 0,5	Коефіцієнт швидкої ліквідності <u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання 0,6 – 0,8	-
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності <u>Грошові кошти</u> Поточні зобов'язання 0,2 – 0,35	Коефіцієнт абсолютної ліквідності <u>Грошові кошти</u> Поточні зобов'язання 0,2 – 0,35	Коефіцієнт миттєвої ліквідності <u>Грошові кошти</u> Поточні зобов'язання 0,2	Коефіцієнт абсолютної ліквідності <u>Грошові кошти</u> Поточні зобов'язання > 0	Коефіцієнт абсолютної ліквідності <u>Грошові кошти</u> Поточні зобов'язання 0,2 – 0,35
Коефіцієнт загальної ліквідності	-	-	Коефіцієнт загальної ліквідності <u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання > 2	-	Коефіцієнт загальної ліквідності Оборотні активи Д/стр. зобов'язання + К/стр. зобов'язання збільшення
Коефіцієнт покриття	Коефіцієнт покриття <u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання 1 – 1,5	Поточний коефіцієнт покриття <u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання 1 – 1,5	Коефіцієнт загальної ліквідності <u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання > 2	Коефіцієнт покриття <u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання > 1	Коефіцієнт покриття <u>Оборотні активи</u> Поточні зобов'язання 1 – 1,5

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5	6
Співвідношення позикового та власних капіталів	Показник фінансового лівериджу <u>Позиковий капітал</u> Власний капітал зменшення	Показник фінансового лівериджу <u>Позиковий капітал</u> Власний капітал зменшення	Коефіцієнт незалежності і <u>Позиковий капітал</u> Власний капітал < 1	Коефіцієнт фінансування <u>Позиковий капітал</u> Власний капітал < 1	Коефіцієнт заборгованості <u>Позиковий капітал</u> Власний капітал 0,5 – 0,7
Коефіцієнт фінансової стійкості	Коефіцієнт фінансової стабільності <u>Власний капітал</u> Валюта балансу – Власний капітал	Коефіцієнт фінансової стійкості <u>Власний капітал</u> + Д/стр. зобов'язання Заг. Σ госп. Ресурсів 0,85 – 0,90	-	-	Коефіцієнт фінансової стійкості <u>Власний капітал</u> Д/стр. зобов'язання + К/стр. зобов'язання > 1

Методики фінансового аналізу представляють інтерес для кожного підприємства для власної самооцінки та оцінки потенційних партнерів. Будь – якому підприємству не є байдужим як будуть оцінювати його фінансовий стан акціонери, кредитори. Власники аналізують фінансову звітність для подальшої розробки планів покращення фінансової стабільності та підвищення доходності підприємства. Кредитори та інвестори проводять аналіз фінансової звітності підприємства для мінімізації ризику за позиками та внесками. Майже всі користувачі фінансової звітності підприємств використовують результати фінансового аналізу для оптимізації власних інтересів.

Основною ідеєю національних методик, що витікає з їх змісту, є порівняння коефіцієнтів аналізованого підприємства з деякими нормативними значеннями.

Без аналізу фінансового стану сьогодні стає неможливим функціонування будь-якого суб'єкта економічної діяльності, включаючи й тих, що з певних причин не переслідують мету максимізації прибутків. Якщо ефективність господарювання є добровільною справою агента економічної діяльності, то фінансова звітність – обов'язковою: навіть дрібні приватні підприємства

зобов'язані аналізувати свою фінансову діяльність. Тому виникає необхідність у вдосконаленні методики оцінки фінансового стану підприємства, яка б враховувала особливості діяльності підприємства, пов'язані з його розміром галузевою та регіональною приналежністю.

Література:

1. Дутченко О.О. Проблеми використання методик оцінки фінансового стану підприємств / О.О. Дутченко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2006. – Вип. 17. – С. 260-264.
2. Економічний аналіз підприємства. [Навч. посіб. За ред. Савицької Г.В.] – Київ: Знання, 2004. – 654 с.
3. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій. Затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27 червня 1997 р. № 81.
4. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій. Затверджена Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23 лютого 1998 р. № 22.
5. Методика «Про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків». Затверджена Положенням НБУ від 06 червня 2000 р. № 279.
6. Методика «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації». Затверджена Наказом міністерства фінансів України та ФДМУ від 26 січня 2001 р. № 49/121.
7. Методика аналізу фінансово – господарської діяльності підприємств державного сектору економіки. Затверджено Наказом міністерства фінансів України від 14 лютого 2006 р. № 170.
8. Серебренников Г.Г. Предварительная экспертиза финансовой устойчивости предприятия / Г.Г. Серебренников // Организатор производства. – 2010. – № 2. – С. 54–56.

Дацишина М. Л.

студентка

*Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ НА РОЗВИТОК ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Проектне фінансування є досить новим та не зовсім розвинутим напрямом фінансування в нашій державі. Хоча в багатьох розвинутих країнах воно є поширеним і ефективним. Проектне фінансування є перспективною формою інвестування капіталу у будь-які сфери господарювання. Адже його можна спрямовувати не тільки на проекти, які гарантують стовідсотковий успіх, а й на зовсім нові інвестиційні проекти, які у майбутньому можуть стати перспективними і прибутковими. Так чому ж у нашій державі воно не розвивається так стрімко як у інших індустриальних країнах?

Є багато різних факторів, які можуть прямо або опосередковано на це впливати. Макроекономічні чинники відображають глибинну залежність та стосуються характеристик макроекономічного середовища, в якому здійснюється проектне фінансування. Тож, проаналізуємо деякі чинники, які пов'язані з розвитком проектного фінансування в нашій державі.

Сьогодні Україна є однією з країн світу в яких найбільший сектор «тіньового» ринку. Це реально негативно впливає на всі процеси, які відбуваються всередині країни, зокрема і на проектне фінансування. Гроші, які могли б бути залучені до одного з потенційних проектів, до прикладу з банку, що принесло б прибуток і банківській установі, і державі, можуть бути залучені з класу так званих «брудних» грошей, які були відмиті нелегально. Звичайно так не може відбуватися у будь-якій державі, оскільки це аж ніяк не розвиває інвестиційний ринок та економіку в цілому.

Не можна не згадати про те, що для України характерний високий рівень інвестиційних ризиків. Можливо тому так мало інвесторів, які готові вкласти свої гроші у фінансування

українського проекту. Ймовірність втратити гроші буває більшою, аніж їх заробити. Хоча позитивним моментом є те, що український ринок реально відкритий для іноземних інвестицій, багато проектів очікують фінансування надійних партнерів. В сфері проектного фінансування наш ринок є молодим і здатним отримувати вкладення, лиш тільки потрібно мінімізувати проблеми всередині країни, які відштовхують потенційних інвесторів.

Ще одним макроекономічним фактором, який гальмує розвиток проектного фінансування є зростання чисельності збиткових підприємств. Звісно, ніхто з досвідчених вкладників не буде інвестувати в проекти підприємств, які вже давно занепадають, так само і банківські установи, які теж займаються проектним фінансуванням, та і самі підприємства, які здійснюють фінансування за рахунок власних коштів, яких явно не вистачає. Сьогодні на ринку є багато конкурентів, які з часом поглинають один одного. І це нормально, виживає сильніший. Це навпаки мало б мотивувати власників придумувати будь-які способи, аби врятуватися і бути конкурентноспроможними.

Але ця тенденція значно впливає на рівень фінансування проектів. Зменшується попит, що зумовлений зміною кількості підприємств, які потребують вкладень.

Через те, що відсутнє сприятливе економіко-правове середовище для діяльності підприємств відбувається зниження ефективності розробки стратегічного прогнозування та планування. В Україні здебільшого здійснюється поточне і середньострокове планування. І це погано впливає на розвиток підприємств і їх фінансування. Дійсно, якщо немає гарантій і стабільності на ринку, підприємствам навіть не потрібно розробляти стратегічні прогнози, адже вони не знають, що буде завтра і чи буде він актуальний. Просто зміниться економіко-правове середовище і всі прогнози втраять свою дію. В інших країнах економіко-правове середовище є стабільним і це дозволяє підприємствам прогнозувати і розвиватися у реальному часі, що, на жаль, не можна сказати про Україну.

Підприємства майже не заощаджують. Знижується мотивація до заощаджень і використання цих коштів як інвестиційного

ресурсу. Це теж пов'язано з нестабільним економічним середовищем.

Державні запозичення. Вони вже набувають неймовірно великих розмірів, які невідомо-коли будуть погашені. Це також зменшує шанс фінансування іноземними інвесторами. Зокрема найважливішим інвестором – Європейським банком реконструкції та розвитку. Усі знають, що ця організація інвестує значні суми у розвиток цікавих та корисних проектів. В Україні є багато важливих і великих проектів, які інвестуються цим банком. Важливо не втратити можливість вкладення коштів з боку іноземців.

При цьому ж набуває поширення диверсифікація джерел інвестиційних ресурсів в умовах все більш обмеженого обсягу бюджетних ресурсів. Нераціонально та нечесно по відношенню до різних підприємців розподіляються кошти, що спричиняє конкуренцію на ринку.

З боку державного сектору виникає правова неузгодженість складових економічної політики, таких як структурної, інвестиційної та податкової.

Відбуваються негативні тенденції і в розподілі фінансових ресурсів, які утворюються в державі, а саме у розрізі суб'єктів володіння і розпорядження ними.

Присутні також проблеми на фондовому ринку України. Він є недостатньо розвинутий. Прослідковується низька ліквідність біржового ринку, а також нерозвиненість сектору інституційного інвестування та самих механізмів ринку. Це гальмує процеси проектного фінансування. Адже воно відбувається у формі купівлі-продажу різних цінних паперів. І те, що фондовий ринок є не таким розвинутим – це сприяє повільнішому розвитку проектного фінансування на вітчизняному ринку.

Таким чином, макроекономічна ситуація реально впливає на розвиток проектного фінансування в Україні. Але незважаючи на всі ці фактори, що гальмують розвиток проектного фінансування, воно все-таки розвивається, хоч і повільнішими темпами, аніж в інших державах. Потрібно намагатися мінімізувати негативний

вплив макроекономічних чинників і задіяти всі можливі та сприятливі фактори розвитку. Такі в Україні теж є, а саме фактори попиту. Наприклад, в нашій країні досить велика кількість різних природних ресурсів, які можна задіяти у розвитку нових проектів. Частка трудових ресурсів. Ні для кого не секрет, що в Україні велика кількість персоналу, який хоче і може працювати, так звана дешева робоча сила. І нарешті наявність багатьох нових проектів, стартапів та інших цікавих пропозицій для інвесторів.

Український ринок молодий і відкритий для проектного фінансування, а воно є вигідним та перспективним для власників проектів. Тож, потрібно його постійно розвивати і побільше впроваджувати у реальному часі. Таким чином буде розвиватися не тільки сфера, яка охоплює проектне фінансування, а й економіка держави загалом.

Міщенко Д. А.

доктор економічних наук,
професор кафедри державних, місцевих
та корпоративних фінансів

Ляшевський Я. О., Горелов Є. В.

студенти

*Університет митної справи та фінансів
м. Дніпро, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ІНЖИНІРИНГУ В ЕКОНОМІЦІ ТА ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

Глобалізація світового фінансового ринку, утворення міжнародних господарських відносин, підвищення ризикованості фінансових операцій є прикладами, які відображають сучасний розвиток фінансових систем країн світу. Безперервний розвиток відносин, які виникають між суб'єктами фінансової сфери, спонукають останніх на утворення заходів з метою швидкої реакції на зміни

умов їх діяльності, за для збалансування доходності та ризикованості фінансових операцій, формування конкурентних переваг. Ці умови змушують шукати шляхи модернізації існуючих схем здійснення угод на фінансовому ринку. Вирішення поставленого питання можливе при утворенні та використанні інноваційних фінансових інструментів та технологій у рамках фінансового інжинірингу [1, с. 20].

Дослідженням сутності фінансового інжинірингу займалось багато провідних зарубіжних вчених, таких як А.А. Аюпов, Дж. Бірдж, М. Блосс, З. Боді, З.О. Воробйова, К. Зопоунідіс, О.В. Іванова, В.А. Єфремов, Ю.І. Капелінський, Ю. Люу, Дж. Маршалл, М. Танігучі, П. Туфано, Дж. Фабоцці, Р. Ферг'юсон, Дж. Фіннерті. Перше визначення фінансового інжинірингу належить Дж. Фіннерті, який вважав, що фінансовий інжиніринг – це розробка, проектування та реалізація інноваційних фінансових інструментів та процесів, а також творчий пошук нових підходів до вирішення проблем в галузі фінансів.

На первинній стадії еволюції фінансового інжинірингу головним завданням економічних агентів було управління ризиками, пов'язаними із інвестиційною діяльністю за допомогою використання інноваційних фінансових продуктів.

Під фінансовою інновацією можна визначити об'єднання існуючих технологій або методів з метою створення нового фінансового інструменту для вирішення поставленого завдання. До таких завдань можна віднести зменшення ризиків, зниження вартості фінансування, розумне використання асиметрії ринкової інформації тощо. Отже, можна виділити основні особливості фінансового інжинірингу, а саме:

- використання відомих фінансових інструментів, методів та технологій для вирішення завдань у сфері фінансів на нових ринках;
- створенні інноваційних фінансових продуктів через синтез та комбінування існуючих;
- створення нових інструментів для вирішення сучасних та майбутніх завдань фінансового ринку

Дослідження наукових джерел надало змогу виділити головні спектри використання фінансового інжинірингу у сфері фінансів. До головних напрямів можна віднести: ринок деривативів, фондовий ринок, корпоративні фінанси, банківська діяльність [2, с. 321].

Виходячи з того, що фінансовий інжиніринг утворився на ринку похідних цінних паперів, більшість вчених, зокрема зарубіжних, асоціюють фінансовий інжиніринг із діяльністю щодо практичного використання деривативів. Роль фінансового інжинірингу на ринку деривативів можна звести до таких функцій: перерозподіл ризиків для максимізації прибутку; отримання додаткових доходів від арбітражних операцій; досягнення бажаного рівня ліквідності; пошук додаткових джерел фінансування [5, с. 138].

Також застосування фінансового інжинірингу є можливим на фондовому ринку. Цінні папери, а саме облігації та акції, виступають тут об'єктом фінансового інжинірингу. Як зазначає В. А. Єфремов використання інструментів фінансового інжинірингу на фондовому ринку у більшій мірі спрямовано на створення таких видів облігацій, які б задовольняли специфічні інтереси емітентів та інвесторів шляхом найкращої комбінації власних параметрів: ризику, доходності, ліквідності [3, с. 17].

Різноманітність спектру можливостей фінансового інжинірингу дозволяє фінансовим агентам впроваджувати його інструменти у сферу фінансів корпорацій та банківську діяльність. Наразі науковці по різному розуміють роль та функції фінансового інжинірингу у діяльності підприємств та банківській діяльності. Відтак, Н.П. Баринькіна дає визначення фінансового інжинірингу з погляду підприємницької діяльності та стверджує, що фінансовий інжиніринг – це комерційний процес створення інновації (товару, проекту, контракту, послуги, продукту, технології, інструменту, стратегії) з метою досягнення позитивного економічного і фінансового результату суб'єктами економічних відносин незалежно від організаційно-правової форми і сфери діяльності [6, с. 190].

Так, згідно з Ю.С. Масленченков під інжинірингом розуміється – фінансове забезпечення клієнта з використанням різних

банківських продуктів, у тому числі власних банківських фінансових технологій і фінансових інструментів ринку, яке відповідає потребам як клієнта, так і інтересам банку [4, с. 7].

Отже, дослідженням було виявлено, що фінансовий інжиніринг – це процес створення і реалізації інновацій (нові фінансові послуги, продукти, проекти, технології, стратегії) або пошук та застосування нових підходів до вирішення фінансових проблем за допомогою вже відомих інструментів і технологій, з метою досягнення конкретних фінансових цілей (мінімізація ризиків, підвищення дохідності, підтримання ліквідності, забезпечення фінансової стійкості) суб'єктами економічних відносин) не залежно від організаційно-правової форми і сфери діяльності.

Література:

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): моног. – К.: 2012. – 759 с.
2. Барынькина Н. П. Эволюция понятия финансового инжиниринга в финансовой науке // Вопросы экономики и права. – 2017. – 387 с.
3. Ісаєв Р. Методика розробки нових банківських продуктів // Фінансовий ринок України. – 2018. – № 1. – С. 14-17.
4. Кочергін Д. А. Вплив фінансових інновацій на діяльність центральних банків // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 3. – С. 6-8.
5. Міщенко Л.О., Роменська К.М. Зарубіжний досвід удосконалення оперативного управління залишками коштів єдиного казначейського рахунку. Вісник ДДФЕІ: Економічні науки. – Дніпропетровськ.: 2011. – № 1 (25). – 136-142 с.
6. Mishchenko D.A., Mishchenko L.O. Mechanism of Sustainable Development of Economic Systems Formation. Collective monograph, Vol. 1. Verlag SWG imex GmbH, Nürnberg, Deutschland, 2014. – 220 p.

Нікола С. О.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Колеснікова О. Г.

студентка

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна*

СУБВЕНЦІЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ НА ЗДІЙСНЕННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

У сучасних умовах економічного розвитку міжбюджетні трансферти відіграють важливу роль у становленні бюджетної системи України. Міжбюджетні відносини є головним інструментом формування зв'язку органів державної влади з органами місцевого самоврядування. Вирішення проблем соціального захисту населення є актуальними донині, тому що не зважаючи на рівень розвитку країни та її фінансовий стан, малозабезпечені верстви населення потребують захисту від держави. В Україні, з кожним роком кількість, потребуючих соціального захисту, зростає. Тому влада повинна щорічно виділяти достатню суму коштів з державного бюджету на субвенції місцевим бюджетам на здійснення програм соціального захисту.

Питання формування та розвитку системи фінансового забезпечення соціального захисту населення досліджувало багато іноземних та вітчизняних науковців, а саме: О. В. Богачова, В. П. Андрущенко, В. Г. Дем'янишин, А. Вагнер, С. Вітте, Л. Ерхард, Дж. М. Кейнс, А. Маршалл, Дж. Ст. Мілль, Ю. І. Скулиш, М. М. Руженський, В. В. Письменний, В. Б. Тропіна та інші.

Метою написання тез є дослідження сфери міжбюджетних трансфертів, а саме, субвенції з державного бюджету на виконання програм соціального захисту населення, аналіз джерел фінансування соціальних потреб населення, окреслення існуючих проблем

у цій сфері та розробка шляхів вдосконалення системи соціального захисту населення.

Важливою складовою соціальної політики держави є соціальний захист та соціальне забезпечення населення. Видатки з державного бюджету на соціальний захист щорічно зростають, але рівень забезпеченості населення залишається низьким, тому необхідно вирішувати питання пошуку ефективних методів оптимізації видатків на соціальний захист населення. Вирішити це питання можна шляхом перерозподілу міжбюджетних трансфертів, а саме субвенцій з державного бюджету на соціальну підтримку місцевих бюджетів.

Соціальний захист населення є комплексом економічних, соціальних та правових заходів і сукупністю інститутів, що повинні забезпечувати населенню країни соціальний захист, що включає систему заходів, які захищають будь-якого громадянина країни від економічної та соціальної деградації в результаті безробіття, хвороби, виробничої травми, народження дитини, інвалідності, старості тощо [4, с. 46].

Згідно зі ст. 2, п. 48 БКУ субвенції – це міжбюджетні трансферти для використання на певну мету в порядку, визначеному органом, який прийняв рішення про надання субвенції [1]. Це форма грошової допомоги місцевим органам влади з боку держави для виконання конкретно визначеної цілі. Щорічно така грошова допомога закладається в Державному бюджеті України на відповідний рік, але сума та перелік державних субвенцій можуть змінюватися. Порядок надання субвенцій з державного бюджету на здійснення державних програм соціального захисту встановлюється статтею 102 Бюджетного Кодексу України.

Згідно зі ст. 89, п. 4 БКУ до програм, які фінансуються за рахунок субвенції з державного бюджету, відносяться: пільги ветеранам війни і праці; допомога сім'ям з дітьми; додаткові виплати населенню на покриття витрат з оплати житлово-комунальних послуг; компенсаційні виплати за пільговий проїзд окремих категорій громадян. Слід зазначити, що субвенції

соціального характеру складають від 25 до 30% від загального обсягу місцевих бюджетів.

У Законі України «Про державний бюджет на 2020 рік» було затверджено перелік субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення програм соціального захисту населення:

1) на виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях;

2) на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати тощо;

3) на проектні, будівельно-ремонтні роботи, придбання житла та приміщень для розвитку сімейних та інших форм виховання, наближених до сімейних, та забезпечення житлом дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа.

На сьогоднішній день, характерними проблемами у плануванні видатків за рахунок субвенцій є відсутність чіткого розуміння владою реальних потреб незахищеного, слабого населення. Також недостатнім є рівень контролю за використанням призначених соціальних субвенцій, що призводить до зниження економічної ефективності бюджетних програм. Причиною цього являється недосконала діяльність фіскальної системи держави та її корумпованість. Отже, усе це свідчить про недостатнє фінансове регулювання даної сфери, а отже і недосконалу систему міжбюджетних трансфертів.

На наш погляд, сучасна соціальна політика повинна бути спрямована на розвиток економіки, піднесення рівня життя населення та підвищення рівня соціального захисту населення. Тому, на сьогоднішній день, необхідним є: удосконалення системи соціального захисту за допомогою структурних змін в бюджетно-податковій політиці країни; покращення механізму фінансового забезпечення соціального захисту населення з урахуванням провідного досвіду розвинених країн; забезпечення чіткої

адресності соціальної допомоги усім, хто цього потребує; зменшення частки субвенцій у загальному обсязі міжбюджетних трансфертів задля посилення самостійності місцевих бюджетів.

Від ефективності розподілу міжбюджетних трансфертів значною мірою залежить розвиток та модернізація економіки, покращення добробуту населення. Тому, для цього слід надати більшої самостійності та розширення прав органам місцевого самоврядування за рахунок удосконалення законодавчих актів. Державній владі необхідно надати автономію місцевим бюджетам, задля децентралізації системи надання послуг соціального захисту, посилити контроль за наданням та ефективним використанням соціальних коштів, підвищити відповідальність за це органів місцевого самоврядування.

Література:

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Письменний В. В. Міжбюджетні трансферти як інструмент фінансового вирівнювання територій. *Економіка та держава*. 2017. № 6. С. 24-30.
3. Про Порядок фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету : Постанова Кабінету Міністрів України, від 04. 03 2002 р, № 256, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/kp020256?an=18>.
4. Руженський М. М. Соціальний захист населення в умовах формування ринкової моделі економіки України. *Монографія*. Київ, 2018. 318 с.
5. Скулиш Ю. І. Пріоритети реформування та напрями перспективного розвитку міжбюджетних відносин в умовах бюджетної децентралізації в Україні. Київ, 2015. 380 с.

Остапенко А. О.

студентка

Науковий керівник: **Штефан Н. М.**

кандидат технічних наук,

доцент кафедри економічного аналізу та фінансів

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

м. Дніпро, Україна

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

Банківська система є однією з найважливіших частин ринкової економіки. На сьогоднішній день, в умовах жорстокої конкуренції головною задачею банків є утримання та залучення нових клієнтів. Загалом залишитися конкурентоспроможним та займати лідерські позиції вдається тим банкам, які впроваджують в свою діяльність інновації за допомогою застосування нових досягнень науки, техніки і технології.

Банківська інновація – це процес модернізації діяльності банку, що полягає в удосконаленні продуктів, операцій, послуг, бізнес-процесів чи створенні нових, спрямований, з одного боку, на краще задоволення наявних потреб клієнтів або формування нових, з іншого – на розширення спектру послуг, продуктів і отримання додаткового прибутку [1].

Слід зазначити, що основні новинки технологій все частіше стають пов'язаними з Інтернет мережею. Банківська система не є винятком, а тому з розвитком «всесвітньої павутини» значно зросла популярність користування мобільним банкінгом. Загалом до вітчизняних банківських продуктів можна віднести: мобільний банкінг, Інтернет-банкінг, «зона 24», електронний залишок, POS-термінали в торговельних мережах, QR-банкінг, розумна заправка, Send money, фотокаса.

В Україні, та навіть за її межами, найбільшим інноваційним банком є ПриватБанк. Його визначною технологією є «Приват24». Ця система допомагає вирішувати будь-яку проблему за лічені

хвилини, не покидаючи дім, але при наявності доступу до Інтернету, а саме: перераховувати кошти між картками, сплачувати комунальні та будь-які інші платежі, проводити обмін валют, поповнення мобільного рахунку, плата за кредитні рахунки та багато іншого.

Але ПриватБанк не єдиний, хто започатковує новинки. Наприклад, ПАТ «Альфа-Банк» спровадив – Alfa-Pay, завдяки цій технології можна використовувати годинник для оплати платежів. Значною перевагою цього банку є те, що він один з найбільш якісних та швидких каналів обслуговування фізичних осіб, ще ПАТ «Альфа-Банк» активно просуває технологію NFC в Україні. Технологія NFC (Near Field Communication). Державний банк ПАТ «Ощадбанк» також має досягнення. Його інновацією є «Віртуальна картка», яка дає змогу клієнтам зручно, а головне безпечно розраховуватись в Інтернет мережі. Її перевага полягає у тому, що клієнт самостійно може її відкрити без звернення до відділу банку, а також за власним бажанням встановлює ліміт для платежів та в будь-який момент може заблокувати чи закрити картку.

Особливої уваги заслуговує технологія NFC, яка є, по суті, варіацією радіозв'язку на надкоротких дистанціях, можна проводити платежі в магазинах, терміналах через власний телефон. Універсальні рішення на базі NFC Visa payWave або MasterCard PayPass стрімко розвиваються як в Україні, так і за кордоном. Сьогодні багато банків, що емітують безконтактні карти, дозволяють здійснювати платіж до 100 грн. без введення пін-коду – в буквальному сенсі слова одним дотиком [2]. Це значно полегшує користування платіжними картами та привертає увагу клієнтів саме до тих банків, які уже використовують ряд цих технологій. Взагалі можливості мережі Інтернет, може посприяти розвитку майже всіх видів бізнесу, в тому числі спростити і покращити проведення безготівкових платіжних розрахунків. Це дасть змогу якісніше обслуговувати клієнтських безготівкових платежів, а банкам, які матимуть розвинену та сучасну систему обслуговування клієнтів, – підняти свій рейтинг.

Але, на жаль, є багато факторів, які стримують розвиток інноваційних банківських продуктів: відсутність системного підходу у розробці та впровадженні інновації; високий рівень невизначеності; недостатній технологічний рівень українських банків; дефіцит кваліфікованих працівників у сфері підтримки та значний відтік працівників за кордон; недостатній рівень оплати; значні затрати на нововведення, за рахунок чого і відбувається продаж нововведень; високий рівень конкурентної боротьби на ринку [3].

Підсумовуючи можна сказати, що потенціал розвитку банківських продуктів значно великий, адже їх кількість в Україні поки що не є достатньою. Інноваційний розвиток банківської системи України не стоїть на місці, він значно розвивається, але діючим банкам потрібно не тільки слідкувати за конкурентами, але й за світовими тенденціям, аби не залишатися позаду, та мати змогу бути конкурентним міжнародним банком. Але все це повинно в першу чергу задовольняти вимоги клієнтів, пропонуючи йому все кращі й кращі умови співпраці. Також слід приділити увагу факторам, які сповільнюють розвиток. Необхідно покращувати не лише технології, послуги та продукти, а й способи організації діяльності банків, комунікації з клієнтами, просування продуктів та інше.

Література:

1. Смовженко Т.С. Инновационные стратеги зарубежных банков / Т.С. Смовженко, С.Б. Егоричева // Деньги и кредит. – 2016. – № 8. – С. 51–56.
2. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку: монографія / С.В. Онишко. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2014. – 434 с.
3. Єгоричева С.Б. Інноваційна діяльність комерційних банків: стратегічні аспекти: монографія / С.Б. Єгоричева; ВНЗ у кооперації «Полтавський університет економіки і торгівлі». – Полтава: ТОВ «АСМІ», 2010. – 348 с.

Полюхович В. Ф.

студентка

Заячківська О. В.

кандидат економічних наук,

доцент кафедри фінансів і економіки природокористування

Національний університет водного господарства

та природокористування

м. Рівне, Україна

ВПЛИВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Нелегальна економіка проникла в усі сфери діяльності суспільства і охоплює всі верстви населення починаючи від політиків і закінчуючи найбільш бідними громадянами. Тіньові процеси активно використовуються не лише для отримання влади, а й для збагачення в подальшому: проведення державних тендерів, контрабандне ввезення товарів на митну територію, фіктивні експортні поставки для розкрадання ПДВ. Податкова система, що є абсолютно неприйнятною для суб'єктів економічної діяльності, корумповано адмініструє ПДВ, наперед збирає податки, постійно змінює правила гри та вводить непрозоре, незрозуміле податкове законодавство, в якому навіть чиновникам розібратися складно. Застосування схем мінімізації та ухилення від сплати податків набули масового характеру.

Актуальність питань тінізації економічної діяльності зумовила значну зацікавленість у дослідженнях таких вітчизняних науковців, як, зокрема, В. Базилевич, І. Мазур [1], В. Бородюк [2], З. Варналій [3], О. Власюк [4], Т. Тищук, Ю. Харазішвілі, О. Іванов, Я. Жаліло [5], А. Базилюк, С. Коваленко [6], Т. Ковальчук [7], В. Мунтіян [8].

Автором поставлено за мету розглянути вплив тіньової економіки на рівень економічного розвитку.

У зв'язку з економічними умовами громадяни держави не мають іншого виходу, як створювати нелегальні підприємства малих і середніх форм, що у результаті сприяють збільшенню рівня неформальної зайнятості. І тут, звісно, є дві сторони. Позитивним є

те, що завдяки тіньовій економіці населення держави має шанс вижити, проте, негативним є те, що тіньова діяльність надає можливість процвітанню корупції в різних її напрямках: побутових, економічних, політичних тощо, при цьому деструктивна має вплив на соціально-економічний розвиток України.

Найголовнішим є те, що тіньова економіка безпосередньо налаштована на отримання швидкого прибутку у короткотерміновій перспективі та ніяк не сприяє стратегічному розвитку економіки. Підприємці, працюючи за межами правового поля не можуть розраховувати на законний захист своїх інтересів. Окрім того, корумпована судова система не в змозі захистити економічні інтереси громадян. Невизначеність, незахищеність та тотальна недовіра призводить до того, що гроші не працюють на економіку.

Потрібно зазначити, що в Україні громадяни не виявляють довіри до органів влади, а навпаки, у відносинах «держава – суспільство» простежується так звана «прірва» між державними інтересами й розумінням власних інтересів кожним громадянином. Ціла низка причин (зокрема, відсутність стабільного законодавства, високий рівень корумпованості державних службовців, недосконала податкова політика, соціально-економічна криза, а також наслідки радянського життя) призвела до створення сприятливих умов для розвитку «тіні» та її поширення у тих чи інших формах у всіх сферах економіки.

Негативними наслідками подібної тінізації економіки є не лише недоотримання коштів в бюджет та відповідно неспроможність держави виконувати свої соціальні функції, а й значний відтік капіталів за кордон. Гроші працюють не на економіку нашої держави, а на економіку інших країн, де для них створено кращі умови. В той же час іноземні інвестори з обережністю ставляться до нашої країни, відносячи її до потенційно небезпечних для інвестування країн з незрозумілим законодавством та непрозорими механізмами.

Підприємці в нашій країні наптовхуються на численні проблеми в сфері оподаткування, отримання великої кількості дозволів, залучення грошових коштів для розвитку бізнесу, захисту

прав власності та корумпованості судової системи тощо. За оцінками експертів, загальне податкове навантаження в Україні майже вдвічі перевищує цей показник в інших країнах та становить до 80% отриманого доходу [9].

Розглянемо основні сфери впливу тіньової діяльності на рівень економічного розвитку. В першу чергу через високий рівень тіньової економіки відбувається зменшення обсягу надходжень до бюджетів різних рівнів внаслідок оптимізації оподаткування та приховування дійсної вартості об'єкта оподаткування. Крім того, тіньова економіка в економічній сфері провокує такі наслідки:

- збільшення податкового навантаження на суб'єктів підприємницької діяльності та населення;
- мінімізація та втрата податкових надходжень, що провокують зростання негативного сальдо між дохідною та видатковою частинами бюджетів, посилення податкового тиску на добросовісних платників податків, недовиконання державою своїх функціональних обов'язків;
- деформація структури бюджетних видатків шляхом недофінансування пріоритетних та суспільно важливих видів діяльності;
- збільшення обсягу державного боргу;
- скорочення інвестиційних потоків в Україну й існування низької інвестиційної активності;
- створення тиску на ринкову конкуренцію;
- нераціональний та несправедливий розподіл національного доходу;
- виведення національного капіталу за межі країни;
- можливість зародження монополізації економіки внаслідок зниженої ціни на продукцію, яка виробляється у тіньовому секторі;
- пролонгація терміну інтеграції України до Європейського Союзу.

Втім, потрібно розуміти, що тіньова діяльність торкається не лише сфери економічного розвитку, а й політичної сфери, тому під впливом тіньових процесів відбувається:

- розвиток корупційних схем на всіх щаблях державної та місцевої влади;

- лобіювання бізнес-інтересів окремих осіб через інститути політичної влади;
- стримування розвитку демократичних процесів у суспільстві;
- фінансування політичних проектів та формально незалежних організацій, які мають суттєвий вплив на формування певної ідеології у свідомості населення;
- недосконала реалізація принципу верховенства, права та закону в країні;
- втрата довіри населення до національних інститутів влади;
- втрата репутації держави на міжнародній арені як надійного партнера.

Крім того, тіньова діяльність суттєво впливає на соціальне становище в країні, що відображається як:

- посилення криміналізації суспільства;
- зниження рівня життя населення;
- збільшення рівня офіційного безробіття в країні;
- збільшення рівня нерівномірності розподілу доходів населення;
- послаблення соціального захисту та забезпечення населення;
- збільшення рівня зовнішньої міграції населення;
- загострення соціального конфлікту та напруги в суспільстві.

Отже, функціонування тіньової економіки здійснюється в умовах складної взаємодії комплексу чинників економічного, політичного та соціального характеру. Очевидно, всі фактори взаємопов'язані та впливають на систему в загальному.

Література:

1. Базилевич В., Мазур І. Методичні аспекти оцінки масштабів тіньової економіки. *Економіка України*. 2004. № 8. С. 36–44.
2. Бородюк В. Оценка масштабов теневой экономики и ее влияние на динамику макроэкономических показателей. *Економіка України*. 1996. № 11. С. 4–16.
3. Тіньова економіка : сутність, особливості та шляхи легалізації : монографія / ред. З. Варналія. Київ : НІСД, 2006. 576 с.
4. Власюк О. Система економічної безпеки держави. Київ : видавничий дім «Стилос», 2010. 684 с.

5. Тищук Т., Харазішвілі Ю., Іванов О. Тіньова економіка в Україні : масштаби та напрями подолання : аналіт. доп. / за заг. ред. Я. Жаліла. Київ : НІСД, 2011. 96 с.
6. Базиліук А., Коваленко С. Тіньова економіка в Україні : монографія. Київ: НДЕІ, Мінекономіки України, 1998. 206 с.
7. Ковальчук Т. Детінізація економіки – фактор фінансової безпеки України. *Банківська справа*. 2001. № 2. С. 3–11.
8. Мунтіян В. Економічна безпека України. Київ : КВІЦ, 1999. 462 с.
9. Водолажченко Д. С. Тіньова економіка сьогодні : причини та наслідки. *Матеріали конференції : «Актуальні проблеми розвитку управлінських систем : досвід, тенденції, перспективи»*. № 1. 2010. С. 23-25.

Семенча І. Є.

професорка кафедри фінансів,
банківської справи та страхування

Калашнікова Ю. М.

студентка

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

ІНФЛЯЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ

Інфляція являє собою доволі складне явище за формою прояву та за сукупністю чинників, що її спричиняють. Найчастіше термін «інфляція» пояснюють як знецінення грошей внаслідок зростання цін або просто як процес зростання цін [3, с. 157].

На сьогодні Україна потерпає від виснажливої війни, що триває вже шість років. Це найдовший насильницький конфлікт у Європі після Другої світової війни. На фоні ведення воєнних дій на сході країни прискорилося падіння обсягів промислового виробництва та будівельних робіт. Постійні зміни влади та законів, різноманітні реформування чинять значний вплив на економічний розвиток держави. Економіка такої країни знаходиться у стані кризи, нестійкості, невизначеності. Ще й додалася проблема, пов'язана з

пандемією коронавірусу, через який люди вимушені закривати свій бізнес. Це також не може не відобразитися на економіці України.

Пропонуємо розглянути динаміку рівня інфляції України у порівнянні з деякими країнами світу (рис. 1).

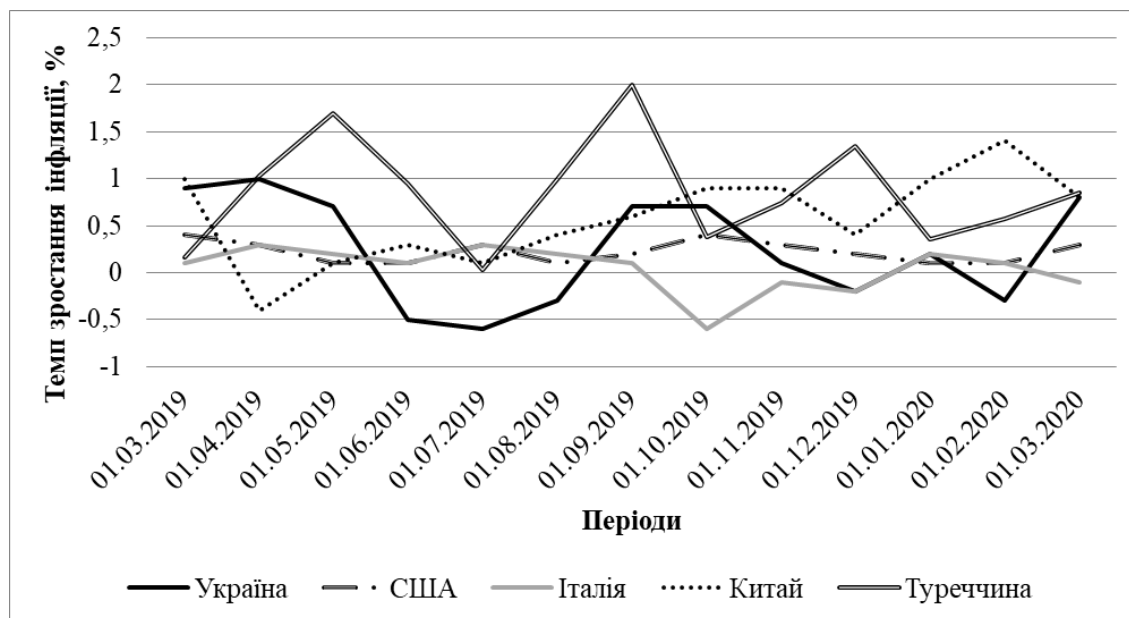

Рис. 1. Динаміка рівня інфляції в деяких країнах світу з березня 2019 р. по березень 2020 р., %

Джерело: вихідні дані для аналізу отримано з [1]

Як видно з рис. 1, станом на березень 2020 р. інфляція в Україні знаходиться на одному рівні з Китаєм та Туреччиною. Рівень інфляції у даних країнах протягом аналізованого періоду коливається від -0,6% до 2%, що є цілком позитивним.

Нині відбувається уповільнення інфляції в Україні. Це є позитивним для споживачів, оскільки вони можуть більше купувати. Але важливо, щоб це не перетворилося в дефляцію, тобто, щоб очікування зниження цін не зменшило споживання.

Влітку 2019 р. спостерігалася дефляція, проте це зазвичай сезонний фактор. Дешевшали продукти харчування, а значить і зміцнювався курс гривні. Велике зростання цін у березні цього року стримували, насамперед, такі чинники: здешевлення енергоносії на світових ринках, залишкові ефекти від зміцнення гривні та збільшення пропозиції сирих продуктів харчування.

На динаміку індексу споживчих цін вплинуло зниження обмінного курсу гривні (рис. 2).

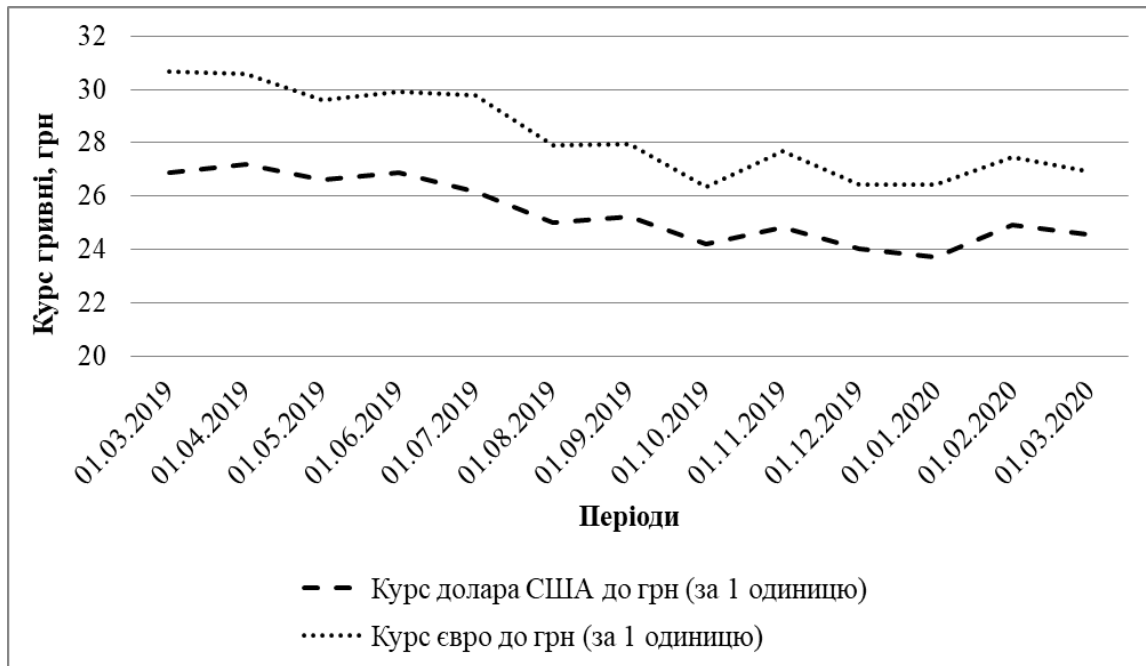

Рис. 2. Динаміка курсу гривні до долара США та євро з березня 2019 р. по березень 2020 р., грн

Джерело: вихідні дані для аналізу отримано з [2]

Українська гривня стрімко дешевшає, з березня 2019 р. по березень 2020 р. долар подорожчав на 9,36% на тлі погіршення ситуації в світовій економіці.

Отже, аналіз показав, що на сьогоднішній день існують певні проблеми, які не дають економіці України розвиватися та стабілізуватися. Перш за все, це війна на сході країни та пандемія коронавірусу. Це є причиною того, що наша держава, як і весь світ, знаходиться у стані кризи та невизначеності та не можна чітко визначити, що ж буде відбуватися з економікою країни далі. Тому виіршення проблем з регулювання інфляційних процесів потребує часу та постійного моніторингу. Поступове скасування карантинних обмежень потребуватиме постійного контролю макроекономічної ситуації та оперативного реагування на виклики, які будуть виникати.

Література:

1. Макроекономічна статистика у країнах світу: інфляція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://take-profit.org/statistics/inflation-rate/>
2. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/markets/exchangerate-chart>
3. Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник. 6-те вид., перероб. і доп. / М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін. К.: КНЕУ, 2011. 589 с.

СЕКЦІЯ 8. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Романів Д. П.

аспірант кафедри обліку і оподаткування

Науковий керівник: **Дерій В. А.**

доктор економічних наук, професор

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ОПЛАТИ ПРАЦІ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ У ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Оплату праці науковці розглядають як багатовимірну економічну категорію, що відображає її взаємодію з багатьма економічними процесами.

Аудит розрахунків з оплати праці вважається однією із основних ділянок аудиторської роботи, адже безпосередньо торкається економічних інтересів усіх без винятку працівників підприємства. Дослідження проблем аудиту розрахунків оплати праці проводили М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, Н. І. Дорош, М. Б. Ільченко, О. А. Петрик, І. М. Щирба та ін. Однак звичайні підходи до досліджень проблем аудиту переважно не пов'язуються із загальними особливостями та тенденціями внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

Ключовим завданням аудиту оплати праці є перевірка дотримання нормативно-правових актів під час нарахування оплати праці, утримання з неї чинних податку на доходи фізичних осіб, військового збору тощо.

В процесі аудиту розрахунків з оплати праці необхідно проконтролювати стан дотримання трудової дисципліни та трудового законодавства; з'ясувати відповідність фактичної

структури і розробленого та затвердженого штату підприємства; з'ясувати рівень організації і стан обліку оплати праці та розрахунків із персоналом; здійснити контроль за правильністю використання тарифних ставок, окладів працівників, відрядних розцінок та норм виробітку, своєчасність і правильність розрахунків з персоналом із оплати праці тощо.

В процесі проведення аудиту розрахунків з оплати праці треба використовувати такі джерела інформації: трудове законодавство; Кодекс законів про працю; нормативно-правові акти про підприємство і підприємництво; розрахунково-платіжну відомість; трудові договори та контракти; нормативні документи для нарахування заробітної плати; особисті справи працівників; таблиці, наряди, баланс, інші документи щодо об'єкта дослідження.

В процесі аудиту використовуються різні методи та прийоми, що ґрунтуються на основних положеннях діалектичного методу пізнання і на законах політичної економії, до яких відносять: перерахунок та перегляд, зіставлення і оцінка фактичної наявності.

Аудит розрахунків з оплати праці повинен починатися із перевірки розрахунків з працівниками підприємств із оплати праці на рахунку 66 «Розрахунки з оплати праці». Тут розрахунки ведуться за усіма видами заробітної плати, премій, допомог і т. д. За кредитом рахунку відображається нарахована, а за дебетом рахунку – виплачена заробітна плата і суми утримань податків, платежів за виконавчими документами.

Найважливішими показниками із праці та заробітної плати, які потрібно перевіряти, є:

- кількість працівників, їхні професії та кваліфікація;
- витрати робочого часу (людино-години, людино-дні);
- фонд оплати праці (плановий і фактичний);
- суми премій, відпускних, відрахувань за їх видами тощо.

Аудитор має перевірити кількість працівників підприємства і правильність їх відображення у звітності згідно з Інструкцією зі статистики чисельності працівників від 07.07.1995 р.

В процесі перевірки сум виплат премій аудитор встановлює:

- чи виконано умови, за якими сума премії виплачується шляхом перевірки усіх показників за даними бухгалтерського та статистичного обліку;

- чи дотримано порядок зниження розміру або позбавлення премій тощо.

Основні порушення в області нарахування та використання заробітної плати в підприємстві такі:

1) Неправильне нарахування заробітної плати:

- недостовірне обчислення середньої заробітної плати;
- необґрунтоване нарахування премій, доплат, надбавок та інших виплат;

- непроведення індексації заробітної плати.

2) Зловживання при здійсненні утримань із заробітної плати працівників:

- неправильне обчислення ПДФО;
- незаконне застосування соціальної пільги;
- безпідставне чи помилкове здійснення утримань.

3) Документальні порушення:

- відсутність типових форм первинного обліку нарахування та виплати заробітної плати;

- розбіжність сум за платіжними та розрахунковими відомостями.

Аудитор зобов'язаний провести перевірку правильності обчислення сум заробітної плати різним категоріям працівників і віднесення таких сум на певні рахунки витрат. Аудитор досліджує також своєчасність та повноту утримань із суми нарахованої заробітної плати.

Заробітна плата має важливе значення для промислового підприємства, самого працівника, державної податкової інспекції та державних фондів тощо. Кожна з таких сторін гідно оцінює значення заробітної плати. У зв'язку з цим, важко переоцінити значення якісної роботи, що пов'язана з обліком витрат на оплату праці. Помилки у нарахуванні заробітної плати автоматично призводять до низки помилок і порушень, які можуть бути важкими за своїми результатами. Є лише єдиний спосіб уникнути

цих помилок – дуже добре знати, як саме проводити конкретні розрахунки, що пов'язані із заробітною платою.

В нашій державі існує серйозна проблема оцінки величин мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та ринкової вартості робочої сили. Основними проблемами аудиту розрахунків з оплати праці нині є вимушена відпустка працівників без збереження зарплати, зменшення кількості годин робочого часу працівників, примусове звільнення працівників, затримання виплат заробітної плати, відсутність індексування заробітної плати.

В процесі аудиту розрахунків з оплати праці представник аудиторської фірми повинен мати на увазі, що за даними бухгалтерського обліку можна відстежити різні інтереси працедавця, працівника і державних органів.

Під час боротьби з епідемією коронавірусу виникла низка нових проблем щодо збереження і виплати заробітної плати, зокрема щодо:

- штатного розпису та відрядної зарплати;
- порядку сплати єдиного соціального внеску під час карантину;
- порядку організації роботи працівників під час карантину без порушення трудового законодавства тощо.

Література:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Міжнародні стандарти аудиту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audit>.
3. Податковий кодекс України від 01.02.2016 № 2755-VI / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
4. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. № 601 зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/REG8346?an=132>.

СЕКЦІЯ 9. МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Шевчук К. В.

студент

*Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

КОНЦЕПЦІЯ VUCA-СВІТУ В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Постановка проблеми. Кожна людина мріє жити у світі, де є стабільність, визначеність, простота, однозначність. Однак сучасна реальність зовсім інша. Прискорений процес глобалізації, непередбачене зрушення подій у світовій економіці, обтяжене світовою кризою, вимагають від бізнес-середовища значних зусиль та змін в економічному, організаційному, технологічному, інноваційному напрямках розвитку задля комфортного життя. Особливої уваги заслуговує організація та впровадження в дію інноваційних методів дослідження економіки, які спираються на сучасні інтелектуально-інформаційні системи з безперервним моніторингом зовнішніх та внутрішніх умов швидких трансформаційних процесів в економічній світовій та національних системах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розробку теорії стратегічного управління зробили такі відомі західні та вітчизняні фахівці у сфері управління, як Т. Вульф, І. Ансофф, П. Мейсснер, С. Стабнер, Х. Мінцберг, О. Гудзь, М. Портер, С. Легомінова [1], В. Гросул [2], О. Єрмакова [3] тощо. Задля забезпечення конкурентоспроможності, розвитку нових механізмів управління на підприємстві та величезного простору для подальшого розгортання наукових пошуків, необхідно продовжувати подальші дослідження сутності теоретичних аспектів стратегічного управління в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Характеризуючи стан сучасного світу, фахівці з різних областей все частіше вживають не зовсім зрозумілий термін – VUCA. Дана концепція активно використовується у бізнес-середовищі, стає всеохоплюючим явищем та поширюється на інші сфери життєдіяльності суспільства. VUCA – це аббревіатура англійських слів volatility (нестабільність), uncertainty (невизначеність), complexity (складність) і ambiguity (неоднозначність), а по суті – констатація того, що у нас майже не залишилося ніяких орієнтирів.

Вважається, що VUCA-світ прийшов на зміну SPOD-світу, що представляв steady (стійке), predictable (передбачуване), ordinary (просте), definite (визначене) середовище. Але зараз світ потребує нових стратегій вирішення проблем. Саме тому керівники підприємств, установ, організацій (включаючи як державний сектор, так і бізнес-середовище) були вимушені зважати на те, що попередньо набутий досвід не завжди може стати у нагоді при вирішення прийдешніх проблем, а наступність, обумовлена попередніми стадіями розвитку не є гарантованою.

Наприклад, Насим Талеб, автор бестселерів «Чорний лебідь» [4] і «Антихрупкість», звернув увагу на таку властивість живих систем, як здатність ставати сильнішими і витривалішими, проходячи через потрясіння сучасного світу. Досягається така стійкість за рахунок дуже пильної уваги до подій, оперативного зворотного зв'язку з навколишнім світом. У разі організації це означає, що у керівництва, як мінімум, повинен бути постійний якісний контакт зі співробітниками різних рівнів, клієнтами, постачальниками і всіма залученими сторонами.

В унісон Талебу в сучасному менеджменті все частіше йдеться про agile-підхід, який поширений в ІТ-індустрії та підкорює найрізноманітніші галузі [5]. Все гучніше лунають аргументи на користь того, що порятунком бізнесу може стати розподілене по всій організації лідерство, яке повинно проявлятися на всіх рівнях управлінських структур. Але чи готові співробітники до того, щоб проявляти ініціативу і брати на себе додаткову відповідальність, яка незмінно супроводжує роль лідера? Або, може, варто поставити

питання інакше: за яких умов люди на різних рівнях організаційної структури будуть готові ставати лідерами?

Завдяки даним питанням ми маємо вирішити, які навички необхідно нарощувати, щоб знайти своє місце в примхливому VUCA-світі. Не дивно, що в першу чергу бізнес-середовище уважно прислухається до того, що відбувається навколо, адаптується і вчиться, тому стає джерелом інструментів, які ми переробляємо для розвитку себе. Враховуючи тенденції розвитку «цифрового суспільства», особливої уваги також потребує питання інформатизації державного управління, запровадження та розвиток електронного урядування, що передбачає створення якісно нових форм організації діяльності органів державної влади.

Зважаючи на це, відмовитися від міцних ментальних ілюзій – перший крок до запуску життя в новому форматі, який підходить для VUCA-світу. Теорія «VUCA-відповідь на VUCA-виклики» є теж аббревіатурою, утвореним початковими літерами чотирьох слів. Vision передбачає чіткість поставленої мети, узгодженість та зосередженість на головних завданнях усіх залучених сторін. Understanding – постійний моніторинг очікувань споживачів, здатність до співпраці, реагування на конструктивну критику. Clarity – спрощення, відкидання зайвого, залишення суті проблеми, використання інтуїції та досвіду, системне мислення. Agility передбачає рішучість в прийнятті рішень, адаптивність, інноваційність, постійне вдосконалення.

Висновок. У сучасному світі основи стратегічного управління повинні ґрунтуватися з урахуванням характерних рис VUCA-світу, непередбаченості майбутнього, обумовленого стрімким розвитком подій. Головні акценти слід поставити на скануванні та гнучкому ситуативному прийнятті рішень у формуванні стратегії конкурентних переваг. Саме тому положення зазначеної концепції потребують подальшого вивчення з точки зору їх застосування в теорії та на практиці в Україні та світі.

Література:

1. Легомінова С.В. Концептуальні засади стратегічного управління конкурентними перевагами підприємств. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 18. С. 250-255.

2. Гросул В. А., Жилякова О. В. Сутність та особливості формування антикризової стратегії підприємства в умовах VUCA-світу. *Бізнес Інформ*. 2015. № 11. С. 393-399.
3. Єрмакова О. М. Стратегічне управління підприємством: сутність та особливості. *Науковий вісник Полісся*. 2015. № 4 (4). С. 92-96.
4. Taleb Nassim. *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable*. Random House. 2007. С. 391.
5. Е. Стеллман і Дж. Грін «Осягаючи agile. Цінності, принципи, методології». «МІФ», 2017. С. 448.

НОТАТКИ

НОТАТКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«МЕТОДИ ОЦІНКИ
ТА ШЛЯХИ СТАБІЛІЗАЦІЇ
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО
СТАНУ КРАЇН»**

м. Київ, 16 травня 2020 року

Редактор, коректор – А.В. Білий
Технічний редактор, комп'ютерна верстка – О.А. Головка

Видано за авторською редакцією.
Здано в роботу 18.05.2020 р. Підписано до друку 22.05.2020 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Цифровий друк. Ум. друк. арк. 6,51. Зам. № 1605-73. Тираж 100 прим.
Ціна договірна.
Віддруковано з готового оригінал-макету: ФОП Головка О.А.
Моб.тел: +38 099 414 86 36

Printed in Ukraine